

Nas tednik Korošci

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XIV./STEVILKA 46

CELOVEC, DNE 15. NOVEMBRA 1962

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— ŠILINGA

Izbira in kvaliteta

preprog, zavese in posteljnine
v trgovini opreme

LODRON

VILLACH Lederergasse 12

Tujskoprometni in gostinski obrati dobijo
poseben popust!

VSAK GLAS BO ODLOČAL O OSEBNI IN GOSPODARSKI SVOBODI

PROGLAS

Narodnega sveta koroških Slovencev

Ožji odbor Narodnega sveta je izdelal na podlagi sklepa krajevnih zaupnikov, ki so zborovali 21. oktobra t. l. v Celovcu, sledeči proglas k volitvam v avstrijski državni zbor:

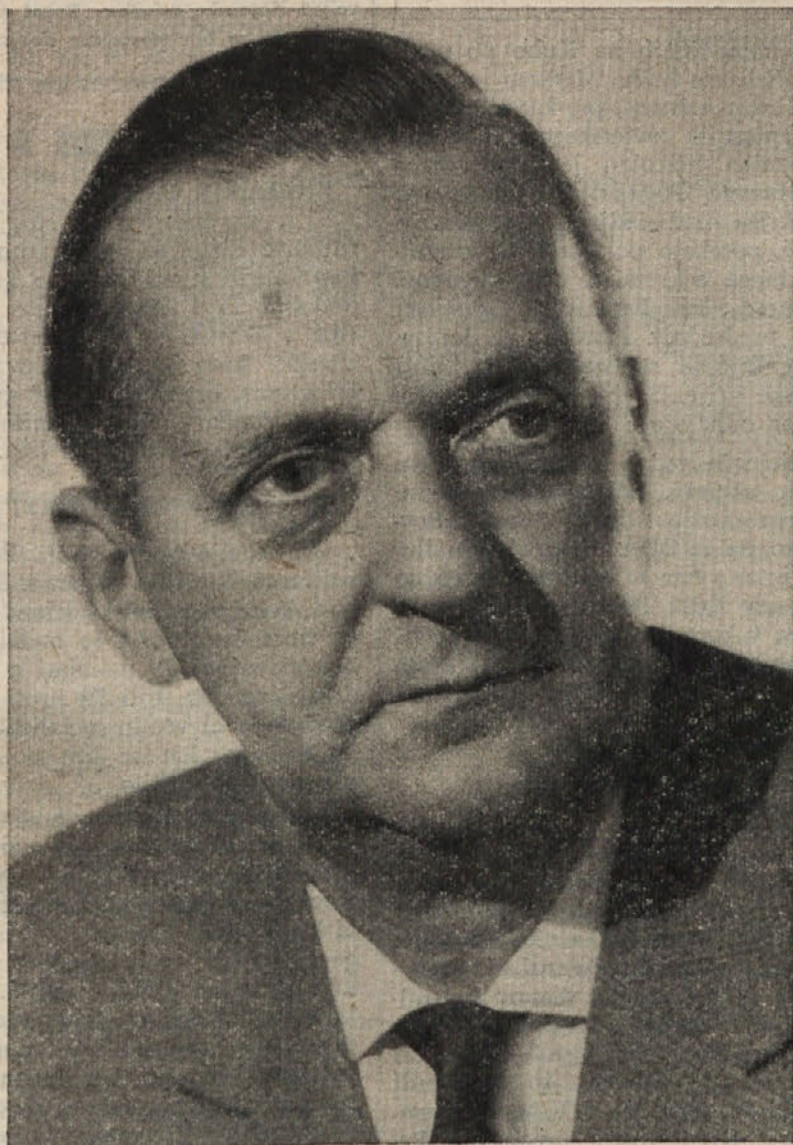
Avstrijski državljani so pozvani, da 18. novembra 1962 izvolijo nov parlament, ki naj bi bil izraz volje avstrijskih volilcev. Tudi mi smo avstrijski državljani in tudi mi smo pozvani, da z glasovnico izrazimo svojo voljo.

Brez dvoma odločitve ni lahka. Pri vsem težkem položaju pa bi bilo napačno, da bi stali ob strani. Izpovedati hočemo, da se zavedamo pravic in dolžnosti kot avstrijski državljani ter bomo z glasovnico izrazili svoje mnenje in svojo željo, kako naj bi bila urejena in vodena država, v kateri živimo in s katero delimo gospodarski napredek, s katero bomo delili vso njeno nadaljnjo usodo in bodočnost.

Prav iz tega vidika bo naš glas 18. novembra jasen ja k državi in tudi jasen ja k stranki, ki nosi najtežji del in največjo odgovornost kot prva državna stranka.

Volili bomo:

AVSTRIJSKO LJUDSKO STRANKO (LISTO 1)

LUDWIG WEISS

»Im Artikel 7 des österreichischen Staatsvertrages sind die Rechte der slowenischen und kroatischen Minderheit in Österreich umschrieben. Es wurde erst ein Teil dieser Bestimmungen verwirklicht und es wird Aufgabe des neuen Parlaments sein, die nötigen Gesetze zu erlassen, um den Verpflichtungen den Minderheiten gegenüber nachzukommen. Es geht jedoch nicht nur um eine rein juristische Frage. Gesetze allein werden die Minderheitenfrage nicht lösen, wenn nicht dazu der Wille zu gegenseitigem Verständnis und zur Zusammenarbeit kommt. Die Vergangenheit muß überwunden werden und eine neue Geisteshaltung muß sich einstellen. Diese kann nicht in einem engen nationalen, sondern nur in einem europäischen Denken ihre Wurzel haben.«

SLOVENC! SLOVENKE!

Odločili smo se, da podpremo pri volitvah v državni zbor Avstrijsko ljudsko stranko. Zavedamo se, da gre pri teh volitvah za velike odločitve, namreč za to, ali bo država tudi v bodoče ohranila dosedanje državopolitično samostojnost ali pa se bo naslonila iz svetovnonazornih in gospodarskih momentov pod vodstvom avstro-socializma politično na sile vzhoda, kjer je zatrta vsaka osebna, verska in gospodarska svoboda ter brezobzirno vlada kolektiv.

Ob tako pomembnih odločitvah ne smemo in ne moremo stati ob strani. Svoboda, kot jo pojmuje v zapadnoevropskem smislu, je največja dobrina, ki jo moramo braniti z glasovnico tudi mi. Enkrat zaigrana, je za nas lahko za vedno zaigrana! To svobodo brani odločno proti avstro-markizmu Avstrijska ljudska stranka, ki jo bomo prav zato pri volitvah podprli tudi koroški Slovenci.

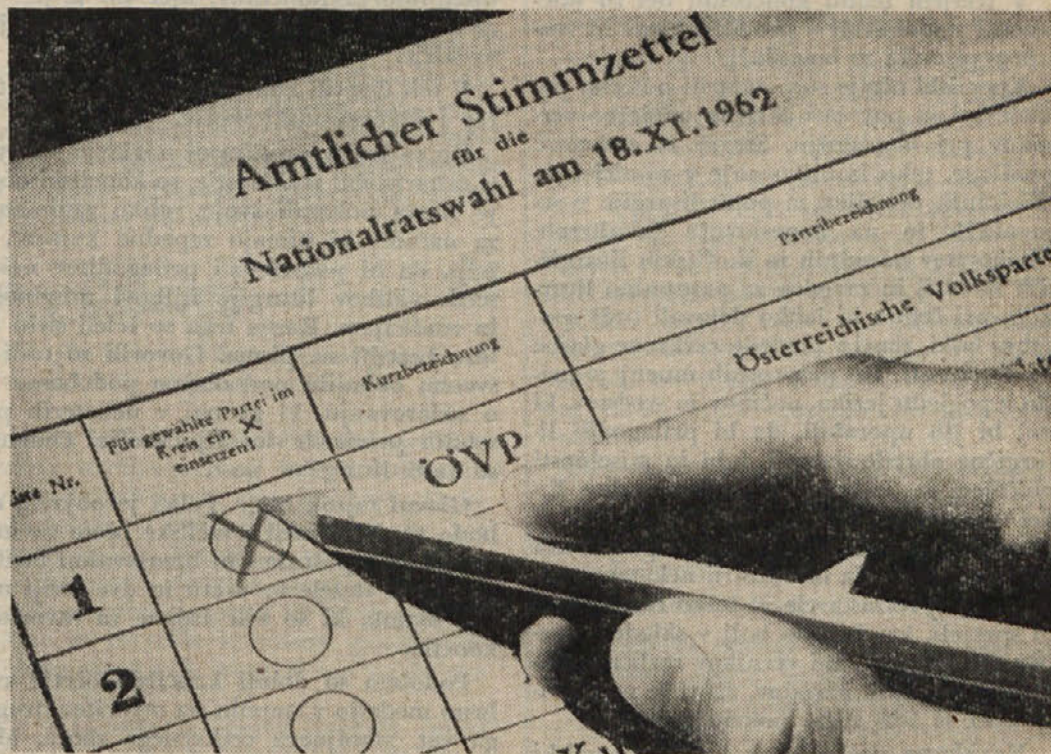
V prihodnjih letih pa so tudi v narodnem oziru gledano na programu izvedbe velikih načrtov, na prvem mestu gradnja slovenske gimnazije. Ti in drugi načrti se sami ne bodo uresničili, ampak bomo koroški Slovenci še in še rabili pomoči od strani predstavnikov večinskega naroda. Prav njim bomo izrekli 18. novembra z glasovnico tudi naše zaupanje, ki naj bo v bodoče podlaga boljšemu medsebojnemu razumevanju.

Državni poslanec dr. Ludwig Weiss uživa v naših vrstah veliko spoštovanje, ker se zavzema za pravično ureditev manjšinskih vprašanj v deželi. Sicer slovenskega jezika ne razume, a je na nedavnem zborovanju krajevnih zaupnikov Narodnega sveta dejal: »Rad sem prišel med vas, kajti ne čutim se z vami povezanega le po svojem svetovnem nazoru, ampak tudi po materi, ki je bila Slovenka.«

Pri odločitvi 18. novembra pa nas končno obvezuje tudi zgodovina. Veliki naši ljudski voditelji so bili od vsega početka odločni katoličani in jim je bila vera najdražja svetinja. Ta zvestoba je temelj naše ljubezni do materinega jezika in domače kulture.

Z jasno politično odločitvijo hočemo ponovno izpovedati svojo lojalnost do avstrijske države in do katoliške tradicije našega ljudstva.

Tako bomo volili

Za volitve v državni zbor, v nedeljo, 18. novembra, velja uradni volilni list, kot ga vidite naslikanega zgoraj. Vsakemu volilcu izroči predsednik volišča prazno kuverto in uradno glasovnico. Nato stopi volilni upravičenec v volilno celico, kjer izvrši volilno pravico. Volili bomo tako, da napravimo križ v krog na desno od številke ena, kot to vidimo na sliki. Nato denemo listek v kuverto. Zaprto kuverto izročimo potem spet predsedniku volišča.

Ko gremo na volišče, je prav, da vzamemo s seboj kako osebno legitimacijo (lahko tudi rojstni ali krstni list). Ako član volilne komisije volilnega upravičenca pozna, more ta voliti tudi brez legitimacije.

Volilno pravico ima vsak avstrijski državljani, ki je rojen pred 31. decembrom ali pa 31. decembra 1941.

Politični teden

Po svetu . . .

KUBA

Nevaren politično vojaški spor med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo zaradi napadalnih raketnih odstrelišč na Kubi se je obrnil na bolje, kakor smo že na poročali. Do naglega sovjetskega umika je pri-

DEJSTVA

Vidni socialistični predstavniki so koroškim Slovincem in našim pravičnim zahtevam v besedi sicer naklonjeni, toda njihovim izjavam žalibog dejstva ne odgovarjajo. V deželi imamo po drugi svetovni vojni skozi vsa leta socialistično večino. Ta nam je prizadela največji in usodepolni udarec s tem, da je na zahtevo protipostavno štrajkajočih nestrpnih vseh barv ukinila obvezni dvojezični pouk na Južnem Koroškem.

Drugo, edino razveseljivo dejstvo za koroške Slovence je ustanovitev slovenske gimnazije. Njen ustanovitelj je prosvetni minister dr. Heinrich Drimmel, predstavnik Avstrijske ljudske stranke.

šlo — kakorže rečeno — po dramatičnih dneh vojne napetosti v karibskem področju, kjer bi lahko vsak čas prišlo do nepredvidenih zapletljivost. Kot znano je ameriški predsednik Kennedy sprejel tako energičen in odločen ukrep, da z vsemi sredstvi prepreči dovažanje sovjetskih raketnih izstrelkov na srednji in dolgi dolet. Sovjetsko zvezo je tako rekoč postavil pred neizbežno alternativo: ali sprejme preiskavo svojih ladij ter se na ta način odpove nadaljnjemu dovažanju napadalnega orožja na Kubo ali pa se preiskavi upre in s tem tvega oborožen spopad z ZDA. Očitno postavljena pred to izbiro se je Sovjetska zveza odločila za umik s Kube in s tem v bistvu sprejela ameriško zahtevo po odpravi vseh napadalnih objektov na otoku. To zahtevo je predsednik Kennedy stavil kot nujen predpogoj za začetek kakršnihkoli pogajanj.

RAZVOJ KUBANSKE KRIZE

Zanimivo je, kako je prišlo do tako nenadnega preobrata v sovjetski diplomaciji. Oglejmo si zato na kratko razvoj kubanske krize:

Ponedeljek, 22. oktober: pozno zvečer je ameriški predsednik Kennedy v go-

voru po radiu naznanil zaporo nad Kubo. Vse ladje, ki bodo peljale orožje na Kubo, bodo ento enote ameriške mornarice ustavile in zavrile nazaj. Če bi kljub temu hotele naprej, jim lahko to s silo preprečijo.

Torek, 23. oktober: sovjetska vlada je v protestni noti zanikala obstoj napadalnega orožja na Kubi ter obtožila vlado ZDA kršenja mednarodnega prava o svobodni plovbi.

Sreda, 24. oktober: kriza je nekoliko popustila. Hruščev je preko angleškega filozofa Bertranda Russella predlagal vrhunski sestanek s Kennedyjem. Tajnik Združenih narodov u Thant je obe prizadete strani pozval, naj skleneta premirje za petnajst dni. Hruščev je poslal osebno poslanico Kennedyju. Nekatere sovjetske ladje, namenjene na Kubo, so obrnile smer.

Četrtek 25. oktober: Hruščev je sprejel U Thantov predlog za pogajanja, Kennedy pa je še nadalje vztrajal pri brezpogojni odpravi sovjetskih raket s Kube. Sovjetski delegat Zorin je med razpravo v Varnostnem svetu OZN zanikal obstoj sovjetskih raketnih oporišč na Kubi in dejal, da je ameriška zahteva po odpravi istih neutemeljena. Slike iz zraka, ki jih je objavila ameriška vlada, je dejal so ponarejene. — Tedaj je ameriška delegacija postregla Zorinu z vrsto omenjenih slik, ki so jih prinesli v sejno dvorano na posebnih stojalih. — Papež Janez XXIII. je naslovil na državnike poziv za mir in pogajanja.

Petek, 26. oktobra: na obzorju ni še nobene razjasnitve na vidiku. Tajnik Združenih narodov U Thant je marljivo na delu. Ameriška vlada trdno vztraja na svoji zahtevi po uničenju sovjetskih oporišč na otoku kot pogoj za ukinitve zapore. Napovedala je še nove ukrepe, če tega ne storijo Sovjeti sami pod mednarodnim nadzorstvom.

Sobota 27. oktobra: Hruščev v posebni poslanici Kennedyju zahteva v zameno za

Združenih narodov, naj se pridejo o tem prepričati na Kubo, Kennedy pa se je od svoje strani obvezal, da ne bodo ZDA napadle Kube.

Malo preden se je U Thant odpravil proti Havani, so ZDA razveljavile vojaško blokado in opustile nadzorovanje iz zraka. Tako je Amerika hotela olajšati U Thantu razpravljanje na njegovem velikem poslanstvu. Ukinitve blokade pa je bila samo začasna.

U THANTOVA NALOGA

U Thant nima lahke naloge. Ne glede na bodoči razvoj dogodkov je treba ugotoviti, kako je pri odgovornih državnikih v skrajno nevarnem trenutku vendarle zmagala zdrava pamet in prevladalo stališče, da se spori med vesilami danes ne morejo reševati več z nasilnimi sredstvi, temveč le s pogajanjem.

U Thantova naloga pa obstoja v tem, da prepriča Fidel Castra, naj privoli, da bodo opazovalci OZN smeli nadzorovati demontiranje raketnih naprav in njihov prevoz v Sovjetsko zvezo. Prepričati ga mora nadalje, naj umakne svoje zahteve po ukinitvi ameriškega oporišča Guantanamo, ki se nahaja na otoku, in naj se zadovolji z izjavo predsednika Kennedyja, da Amerika ne bo skušala s silo zrušiti sedanjega režima na Kubi. OZN pa bo prevzela na-

Niti en socialistični minister ni katoličan, tudi državni predsednik ter namestnik zveznega kanclerja dr. Pittermann, ki sta socialisti, ne. Zato tudi katoliških načel v javnem življenju ne morejo zastopati.

logo, da jamči spoštovanje te ameriške obveze.

Medtem ko so v Ameriki z napetostjo pričakovali izidov pogajanj med sovjetskim zastopnikom Mikojanom in kubanskim ministrskim predsednikom Castrom, so se pogajanja zataknila. Fidel Castro ne če priznati nobene kontrole nad Kubo. Pač pa je pripravljen pripustiti kontrolo

odpravo sovjetskih oporišč na Kubi odpravo ameriških v Turčiji.

Nedelja 28. oktobra: Hruščev v posebnem govoru po radiu naznanil, da je dal sovjetskim častnikom na Kubi ukaz, naj takoj začnejo z demontiranjem raketnih odstrelišč. Obenem je pozval opazovalce

vseh ladij namenjenih na Kubo po mednarodnem Rdečem križu. Medtem je Kuba pomnožila svoje zahteve, pri katerih trdno vztraja. Namestnik sovjetskega ministrskega predsednika Mikojan je odpotoval s Kube iz Havane. Pogajanja o nadzorstvu Rdečega križa nad ladjami, ki plovejo proti Kubi, potekajo po izjavi predstavnika generalnega sekretarja OZN ugodno. Ameriški predsednik Kennedy in sovjetski ministrski predsednik Hruščev si dopisujeta o »praktičnih zadevah« ob zaključku kubanske krize. Sovjetski vojaški strokovnjaki pa odhajajo s Kube.

Nadaljujejo še vedno z demontiranjem napadalnih naprav. Kljub nemotenemu prevozu tega orožja s Kube nazaj v Sovjetsko zvezo pa se ZDA ne predajajo iluziji, da je kriza s tem že končana. Še vedno se nahaja na Kubi 30 do 40 sovjetskih bombnikov, v katerih vidijo ZDA prav tako napadalno orožje kakor v vseh drugih. Vendar se Fidel Castro brani, da bi pustil odstraniti še te.

TEMELJITO ČIŠČENJE V BOLGARIJI

Na 8. kongresu bolgarske komunistične stranke v Sofiji je prišlo do nenavadnega političnega preobrata. Kongres je izključil dosedanjega predsednika vlade Antona Jugova, nadalje podpredsednika Georgija Cankova in več drugih članov centralnega komiteja zaradi »protipartijske in frakcijske dejavnosti«; obtoženi so tudi kulta osebnosti. Izključeni so bili tudi Rusi Hristozov, poslanik v Vzhodni Nemčiji, Georgij Kumbiljev, poslanik v Pekingu, Ivan Rajkov, tajnik Narodne fronte in tajnik predsedništva parlamenta Apostol Kolčev ter Hrista Bojev. Sklep je naznanil glavni tajnik stranke Fodor Živtkov kmalu po odprtju kongresa, ki mu prisostvuje 1045 delegatov. Malo pred kongresom se je Fodor Živtkov mudil v Moskvi. Izključene člane so imeli za pristaše stalinizma. Jugov je bil predsednik vlade, oziroma notranji minister od leta 1956 ter je soodgovoren za smrt Trajčka Kostova, glavnega tajnika CK Bolgarske komunistične stranke, ki je bil občen pred 13 leti.

SLOVENC

doma in po svetu

Koroški avtor v ljubljanskem listu

V ljubljanski reviji »Naša sodobnost« so v številki 8–9 natisnili dve črtici koroškega pisatelja Bora Kostanka. Sta to črtici Poljub in Mrtvi bus.

Slovenski znanstvenik v oddaji pariškega radia za Slovenijo

O slovesu slovenskega znanstvenika — raziskovalca raka dr. Franca Zajdela v Parizu smo v našem listu že ponovno poročali. Nedavno smo pisali o njegovi udeležbi in predavanju na zborovanju najuglednejših svetovnih raziskovalcev raka v Moskvi. Nedavno pa je dr. Zajdel nastopil tudi oddaji pariške radijske postaje za Slovenijo ter je uredniku slovenske oddaje na tej postaji odgovarjal na razna vprašanja s področja svojih raziskav. — Urednik slovenske oddaje na pariški radijski postaji je slovenskim poslušavcem znanstvenika rojaka dr. Zajdela Franca predstavil takole:

»Nocoj imamo spet veselje in čast, pozdraviti pred našim mikrofonom uglednega pariškega raziskovalca raka, predstojnika biološkega oddelka Curiejeve fundacije, g. dr. Franceta Zajdela, ki je, kot veste, slovenske gore list, eden tistih njenih listov, na katere so Slovenci v tujini (in ne samo v tujini) lahko ponosni. Dr. Zajdelo, ki se kljub svoji prezaoplenosti na Institut du Radium in kljub svojim številnim potovanjem v znanstvene namene od enega konca Evrope do drugega, v Latinsko Ameriko in kdo ve še kam, zmeraj tako prijazno odzove našemu povabilu, smo tudi tokrat naprosili, naj nam odgovori na nekaj aktualnih, tudi za širšo publiko zanimivih, vprašanj s področja kanceroloških raziskav. Dasi je stvar splošno znana, vendar znova pripominjamo, da pariški inštitut za študij raka ni bil samo prvi specializirani center te vrste, temveč, da je danes eden vodilnih na svetu. Dr. Franc Zajdelo spada torej v mednarodno avantgardno znanstveno kancerologijo in zato nam bodo njegovi odgovori še toliko bolj dragoceni.«

Slovenski mladinski dnevi v Mendoza

Že šestič so slovenski rojaki v Mendoza priredili sredi oktobra svoje mladinske dneve, ki so postali tako že tradicionalni praznik za vso slovensko Mendozo. Vse leto se pripravljajo nanje mladi kakor tudi stari, ki jim je krščanska in slovenska vzgoja otrok prva skrb. In Mendoza ima veliko slovenske mladine. Bogat program ter vse prireditve so bile posvečene slovenski mladini.

. . . in pri nas v Avstriji

ZNIŽANJE CARIN

S 1. novembrom je stopilo v veljavo znižanje carin, ki bo znatno olajšalo kup raznih stvari; tako so kokoši, gosi in podobno za 1 šiling cenejše; konzervirane ribe v škatlah so za 20 grošev na škatlo cenejše, kava za 50 grošev na osminko kilograma, oranže pa za 40 grošev na kilogram. Vendar veljajo te znižane cene samo do 31. januarja drugega leta.

AVSTRIJA NA RAZPOTJU

»V nedeljo bomo volili. Že šest tednov volilnega boja leži za nami. Šest tednov je bila Avstrijska ljudska stranka v boju, kar pa hoče ostati tudi še nadalje. Še odloča ona s svojimi 79 mandati o svobodi naše države vendar stoji 79 proti 78. Samo en rdeči mandat več in socialisti bodo ulomili na vodstvo, kar se jim po letu 1945 še nikdar ni posrečilo.

Naš pogled kroži v bodočnost Evrope, v kateri so si kulturni narodi ponudili roke k skupnemu delu — preko grobov preteklosti. Naš pogled kroži v bodočnost, ki bo podarila našemu delu in modernemu gospodarstvu večje uspehe in naklonila naši prostosti globlji smisel. Naš pogled kroži v bodočnost demokracije, v kateri prostost in varnost nista dve nasprotji, temveč združeni sili, ker izvira iz osebnega premoženja varnost in svoboda.« (Generalni tajnik dr. Herman Withalm)

RAAB POZIVA

Stari zvezni kancler inž. Raab, ki je trenutno v bolnišnici v Floridsdorfu, se je po radiu obrnil na avstrijske volivce in jim predložil resnost položaja ter jih opomnil na važnost odločitve, ki bo padla to nedeljo. O samovladanju Ljudske stranke, o kateri vedno govori SPOe, ni bilo govora in ga tudi danes ni. Dobesedno pravi inž. Raab: »Če bi bila Avstrija po letu 1945 zdržneta na levo, bi bila danes prav tako za železno zaveso kakor Češkoslovaška ali Ogrska.«

ROMAN RUS:

VESTI O KONCILU

Razpravljajo o bogoslužju

V tretjem tednu koncilskih del so udeleženci nadaljevali s proučevanjem in razpravo osnutka za bogoslužje.

Koncilski očetje so poudarili potrebo pospeševati in povečati aktivno udeležbo vernikov pri bogoslužju. Stavili so nekatere predloge, tako izoblikovanje v resnici kvalificiranih učiteljev za pouk liturgije v semeniških in na bogoslovnih fakultetah, ustanovitev narodnih in škofijskih liturgičnih komisij in zavodov za pastoralno liturgijo, pri čemer bi lahko delovali tudi sposobni laiki, zlasti v pogledu cerkvene glasbe in umetnosti. Do nasprotnih mnenj je prišlo v pogledu jezika, načinov in sredstev, ki naj bi jih uporabili, da bi prilagodili liturgične obrede sedanji dobi in miselnosti običajem in tradiciji različnih narodov. En del koncilskih očetov je bolj naklonjen ohranitvi latinščine. Drugi del pa smatra bolj primerno, da bi opustili nekatere reči, ki so sedaj že zastarele in težko razumljive, in sprejeli, kar bi bilo bolj v skladu z različnimi kategorijami vernikov različnih pokrajin, različnih narodov, zlasti še na ozemljih, ki se šele sedaj pokristjanjujejo.

Navidezna počasnost, s katero koncilski očetje nadaljujejo z deli, je najbolj viden znak na eni strani svobode govora, na drugi strani pa globoke resnosti in študija problemov.

Tistim, ki so jih izvolili škofje v komisije, je sveti oče dodal še 9 članov, tako da ima vsaka komisija 25 članov.

V teku debate tega tedna je govoril tudi splitski škof dr. Franič, ki je tudi član bogoslovne komisije, imenovan od papeža.

Od Italijanov sta bila imenovana v različne komisije le eden ali dva, razen za

disciplino zakramentov, kjer jih je pet in za laični apostolat, tisk in uprizoritve, kjer so štirje.

V teh desetih koncilskih komisijah so torej 4 jugoslovanski škofje.

Ko so škofje proučevali poglavje »O sveti evharistični skrivnosti«, so koncilski očetje znova pokazali svoje veliko zanimanje za narode, ki nimajo zapadne kulture, v želji, da bi pospeševali prilagoditev nekaterih vidikov liturgije njihovi miselnosti in tradicijam. Razen tega so želeli širšo izbiro besedil sv. pisma. Govorili so tudi o svetem obhajilu pod obema podobama in o sodarovanju, ki ga naj v nekaterih posebnih primerih dovolijo škofje. Omenili so tudi liturgični post.

Glavni tajnik msgr. Felici je objavil, da bodo razdelili med koncilске očete zavitek s knjižico s poštnimi in brzojavnimi tarifami za vse dežele na svetu in dve seriji novih znamk, ki so bile izdane za otvoritev koncila.

Podobno so dobili koncilski očetje srebrno medaljo v spomin na otvoritev drugega vat. vesoljnega cerkvenega zbora. Medaljo je izdelal umetnik Manzu.

V dneh 1. do 4. novembra ni bilo koncilskih sej. Številni koncilski očetje, ki niso preveč oddaljeni od svojih sedežev so zaprosili sv. očeta za dovoljenje in se vrnili v svoje škofije za Vse svete. V nedeljo 4. novembra dopoldne pa so se že vrnili v Rim, da so mogli biti pri slovesnem pontifikatu, ki ga je daroval milanski nadškof kardinal Montini v ambrozijanskem obredu za 4. obletnico kronanja sv. očeta papeža Janeza XXIII.

Kratke kulturne vesti

● DUNAJ

V soboto, 10. novembra 1962, je prosvetni minister dr. Heinrich Drimmel slovesno otvoril 15. Avstrijski teden knjige v Künstlerhausu na Dunaju. Istočasno so odprli Teden knjige tudi v drugih avstrijskih mestih, tako v Gradcu, Linzu, Innsbrucku, Salzburgu, Dornbirnu, Eisenstadtu, Badenu ter tudi v Celovcu.

V dunajskem Künstlerhausu v Francoski dvorani in sosednjih prostorih so letos razstavile domače in tuje založbe okoli 1400 naslovov knjig. Te dni prirejajo tudi dnevno literarno tekmovanje z vprašanji in odgovori, kjer je mogoče dobiti knjižne nagrade v vrednosti 20.000 šilingov. Vrh tega dnevno prirejajo literarne večere od štirih do osmih zvečer, kjer berejo iz del avstrijskih avtorjev.

● NEW DELPHI

V New Delphiju so odprli razstavo jugoslovanskega sodobnega slikarstva. Ta razstava, ki že od marca tega leta potuje po Indiji, je bila pred dnevi odprta v Laknau, glavnem mestu države Utar Pradeš. Razstavno zbirko sestavlja 43 eksponatov 25 avtorjev.

● SARAJEVO

Sarajevska univerza je podelila pisatelju Andriću, lanskemu dobitniku Nobelove nagrade, častni doktorat. To je bil prvi častni doktorat, ki ga je sarajevska univerza komu podelila.

● NEW YORK

Šest dni pred podelitvijo letošnje Nobelove nagrade za književnost Johnu Steinbecku je dnevnik »The New York Times« objavil seznam 16 najbolj branih knjig v ZDA. Na prvem mestu bestsellerjev je že nekaj časa najnovejša Steinbeckovo delo »Potovanje s Charleyem«.

● RIM

Ravnatelj rimskega liceja »Albertelli«, profesor Ercolo Di Marco je ustanovil Nacionalno združenje za obrambo latinščine. Namen: »rešiti mater romanskih jezikov, zibelko napredka in civilizacije, ki je zdaj v nevarnosti«. Kakor smo že nekdanj poročali, v Italiji letos celo v parlamentu vneto razpravljajo, ali naj bi pouk latinščine v šolah odpravili ali obdržali.

● BERLIN

Nemška založba Volk und Welt je izdala v nemščini roman Aleksandra Vuča »Poljnice« (»Raspust«). Roman, ki je dobil nagrado Zveze književnikov Jugoslavije, je doživel tudi že angleško in madžarsko izdajo, kmalu pa bo izšla še poljska.

● LJUBLJANA

V Moderni galeriji v Ljubljani so odprli razstavo avstrijske grafike. Organizator razstave je Urad za kulturo mesta Dunaja. Prikaz avstrijske grafike je prirejen v okviru izmenjave razstav med Ljubljano in Dunajem. Med drugimi uglednimi razstavljalci bodo ljubitelji likovne umetnosti znova srečali grafika Wernerja Berga.

● DUNAJ

Na Dunaju je izšla knjiga Miroslava Krleža »Na robu pameti«. To je prva izmed sedmih knjig, ki jih bo založnik Stiasny objavil po dogovoru z znanim jugoslovanskim književnikom. Založnik ima svetovno pravico za vsa Krleževa dela. Objavljeno knjigo je že prodal v Anglijo, Francijo in Holandijo, prodal pa jo bo še v Nemčijo.

● MOSKVA

V Moskvi so začeli graditi poslopje nacionalne knjižnice za inozemsko literaturo. V njej bo štiri milijone knjig, izdanih v več kot sto jezikih. Predvidena je tudi velika dvorana za sestanke s tujimi pisatelji.

● TRST

Slovenski duhovniki v Trstu so izdali v zbirki »Knjižice« tudi knjižico o škofu Slomšku. Napisal jo je znani mariborski kanonik Franc Hrastelj. V njej prikazuje tega velikega slovenskega škofa in njegovo delo. Kanonik Hrastelj velja za najboljšega poznavalca življenja škofa Slomška, ker je v svojem kratkem življenjepisu nanizal veliko lepih in novih stvari o Slomšku, med njimi tudi precej takšnih, ki so bile doslej širši javnosti neznane.

KULTURNI OBZORNİK

LEV DETELA:

Zapiski k Smoletovi Antigoni

(Nadaljevanje in konec)

Rudolf torej ne doume smisla te drame. Zlobec se je o Antigoni razpisal v hrvaščini v zagrebškem Telegramu. Vsekakor se ni povsem, povoljno izrazil, ušalil pa je tudi kritika Branka Rudolfa, ki ga je prišel med pocestne razpravljalce. Antigona je nato izzvala še več razprav in prepričkov, ki so zadobili že čisto oseben značaj in prav dobro pokazali, da Slovenci še ne znajo vrednotiti objektivno, nepristransko in neosebno.

Drama je že našla prve posnemovalce. Primož Kozak je v Aferi obdelal problem Revolucije in Posameznika. Posameznik na koncu teksta propade, vendar je zmaga oblasti (nekdanje Revolucije) le navidezna. Kozak ni dosegel Smoleta.

Smoletova Antigona je postala najvažnejša slovenska drama zadnjih let. Kot taka je izredno pomembna tudi za prihodnji razvoj.

3.

Umetnost in resnica sta nedeljiva celota. Prava umetnost ni nikoli neresnična. Danes smo velikokrat slepi za kulturo. Tehnika je često odvrnila našo pozornost. Usmerjeni smo v nekulturne probleme.

Seveda vse to ne pomeni, da moramo tehniko negirati. Boniti pa se moramo za pravičen odnos tehnike in kulture. Tehnika v človeku ne izvede nikakega očiščenja (katarze); to doseže le resnična umetnost.

Na odru »Mrtvo oznanilo«, v dekliskem krogu novo življenje; tam strah smrtnosti, tu svetel sončni dan; tam visoko

Moderni človek ne sme biti niti nasprotnik tehnike niti kulture. Boriti se moramo za sožitje obeh, kajti tehnika s svojim razvijanjem elementarnih dobrin lahko pomaga kulturi do neslutnih višin, lahko pa tudi stori napake, ki bodo usodne.

Velikokrat se poudarja, da je danes doba raket in astronautov. Resnično, noben umetnik se danes ne časti kot Jurij Gagarin. Tega vodiljo v triumfu po svetu kot nekoč Cezarja. Noben Jevtušenko ne bo tega nikoli doživel.

V resnici pa je velike raketne uspehe zagotovilo težko in tiho delo tisočev znanstvenikov, genialnih učenjakov, kateri se seveda ne omenjajo.

Resnično slavo so tudi Rusiji prinesli Tolstoj, Dostojevski, Čajkovski. Tega ne smemo nikoli pozabiti.

Ko sem prebival še v Ljubljani, sva s pisateljem Potrčem vodila polemiko o humanizmu. Potrč nikakor ni hotel pripustiti v literaturo nobene druge variante o humanizmu — kot tisto že znano, preizkušeno varianto humanizma zmagovavcev. Proti takemu humanizmu je skušal pretresljivo zapeti v Antigoni Dominik Smole.

Resnična umetnost se z velikim zamahom preriva skozi labirinte sodobnega sveta. Kazalec naše zgodovinske ure že kaže na usodno prelomnico, v kateri se bomo odločili iz črednosti in postali družbeno-osveščen posameznik v svetu človečnosti in harmonije. (Dunaj 1961)

„Novo življenje“

Dobili smo dopis, ki ga radi objavljamo, ker pravi o življenju, ki ga vsi brezizjemno in nezamenljivo ljubimo: posebno mladi. Novo življenje pa je nakazal — na svoj način — tudi (in še posebno) dramski poizkus „Mrtvo oznanilo“ Bora Kostanka. (pripomba uredništva)

Korošicami v življenjski šoli, od mnogih že na smrt obsojeni.

Završela je mladost v internatu in učilnici. Zuboreča ziljščina se zlija v pojočo rožanščino in melodično podjunščino. Skoro zastajala je kateri še nekoliko nenavadna govorica, a razumela so se srca enako mislečih deklet, ki gredo za istim ciljem: biti gospodinja in mati.

S prvim ognjem je vsaka v svoji skupini.

Krščanska kulturna zveza

vabi na

„Slomškovo akademijo“

ki bo v nedeljo, dne 25. novembra 1962, ob dveh popoldne v veliki dvorani »Doma glasbe« v Celovcu. Vstopnice dobite v pisarni Krščanske kulturne zveze v Celovcu, Viktringer Ring 26.

doneča samozavest, tu preprosta domačnost. Velika nasprotja, a doživeta stvarnost.

Šentjakobska gospodinjka šola je spet oživela. Mar je to življenje priklicalo »Mrtvo oznanilo«, ki ga te mladenke morebiti niti brale niso? Iz lastnega nagiba so jih poslali starši, ki globlje gledajo v bodočnost. Marsikatero je pripeljala skrb za življenjsko srečo.

In so se znašle iz vseh vetrov domače zemlje, še iz obmejnih krajev so našle pot skozi predor. Za pol leta hočejo biti med

Kuharicam gore lica, gospodinjam se umika nered, šivilje navdušeno hite pri strojih in učnih mizah, gospodarice spravljajo zadnje pridelke v kleti. Te so v gospodarskem posloplju posebno lepe in prostorne.

Dosti si imajo gojenke povedati v večerni prosti uri, ko se razžive ob dnevnih spominih. Domače pesmi zadone vmes, vsaka dolina ima svoje. Prekratek jim bo zimski tečaj, a najpotrebnejšega se bodo naučile za življenje: krščanske vzgoje otrok in pravega odnosa do družine.

Literarna novost v Celovcu

Pod tem naslovom prinaša ena izmed zadnjih števil »Katoliškega glasa«, ki izhaja v Trstu v Italiji, kratko poročilo o uprizoritvi »Mrtvega oznanila« Bora Kostanka.

Na Koroškem so v zadnjih letih dobili skupino študentov, ki veliko obetajo. Gre za število kakih 20 mladih ljudi, ki so se začeli uveljavljati na raznih kulturnih poljih: eni v politiki, drugi v pesništvu, tretji v dramatik in pesnikovanju. Oglašajo se v Našem tedniku-Kroniki, v Veri in domu, v reviji Mladje in še kje drugje. Zadnjič smo nekaj njih prispevkov brali tudi v Mladiki.

Med temi študenti je vstala tudi posebna dramska skupina, ki si je zastavila za cilj, da hoče v Celovcu ustvariti slovensko dramsko skupino, ki bo mogla postaviti na oder tudi zahtevnejša dela iz sodobne in preteklosti literature, posebno še samostojna, med njimi nastala dela. To je gotovo visok cilj, ki so se mu pa že približali.

V nedeljo 14. oktobra so namreč uprizorili v Celovcu v Modri dvorani Doma glasbe prvo tako samostojno delo enega izmed njih, in sicer Mrtvo oznanilo Bora Kostanka. Naš tednik-Kronika prinaša o predstavi daljše poročilo. Iz tega poročila izvemo, da je nova drama svojevrsten poskus sodobne drame, ki se razvija predvsem v dialogu in se poslužuje simbolov. Tematično pa gre za narodnostni problem Slovencev na Koroškem, ki se bojujejo za svoj obstoj zoper zunanje sovražnike in notranjo brezbrzičnost ljudstva samega. »Fant, ki si je zastavil cilj, da bo rešil svoj rod letargije, bije povsod na mogočna kamnita vrata. Vseposvoda vidi letargijo, brezbrzičnost, apatijo, nedolžno umiranje vseh ob očividni krivici. Vsi sedijo na zatožni klopi: Cerkev, država, narodni voditelji, narod sam, ki je zaspal, da ne bi videl, kaj se dogaja okoli njega...«

Drama izveni in neki pesimizem in brezmočje. Izvedba je bila dobra in v nekih ozirih drzna. Igralci so posrečeno izvedli s voje zahtevne vloge.

SLOVENSKA knjiga

Letošnji knjižni dar Mohorjeve družbe

MOHORJEV KOLEDAR

ZA LETO 1963

Zopet je izšel koledar, ki ga vsako leto izdaja Mohorjeva družba. Letos je posebno pester in vsebuje članke in spise iz različnih področij.

Častno mesto v koledarju imajo poročila o vesoljnem cerkvenem zboru ter o njegovem voditelju papežu Janezu XXIII.

Mnogo strani je tudi posvečenih pokojnemu dekanu g. Kristu Koširju. O njem so pisali mnogi njegovi prijatelji in s tem nakazali pomembno delo pokojnega. G. dekan Singer opisuje tudi početek ljudskih šol v Spodnjem Rožu. Enako je tudi priobčenih nekaj misli o slovenski gimnaziji v Celovcu izpod peresa g. ravnatelja dr. Joška Tischlerja.

Razveseljivo je, da je objavljenih v koledarju tudi nekaj pesmi mladcev, ki so že želi dober uspeh na literarnem področju.

Ker so udje Mohorjeve družbe tudi mnogi zamejski Slovenci, zato je tudi obširno poročilo o kulturnem delovanju ter o krajih, kjer živijo slovenski izseljenci.

V koledarju je poskrbljeno tudi za naše male z lepimi slikami. Odrasli pa se ob smešnicah lahko zabavajo.

Na zadnjih straneh je napisano precejšnje število Mohorjanov onstran »velike luže«. S tem pokažemo, da smo Slovenci navdušeni nad dobrimi knjigami Mohorjeve družbe. Zato vam priporočamo ta koledar kakor tudi druge knjige! K. R.

Dries van Coillie:

STRAHOTE KITAJSKIH JEČ

V tej knjigi popisuje flamski misijonar Dries (Andrej) Van Coillie tri leta, ki jih je preživel v zaporu rdeče Kitajske. Med drugim opisuje tudi neko zasliševanje, kjer so mu hoteli vsiliti zločine, katerih nikoli ni zagrešil. Ker ne ve ničesar več povedati, mu stražnik zvija na hrbtu zvezane roke, da skoraj obnemore.

Nato se mu posmehujejo in rogajo, češ, da ščuva druge ljudi proti vladi, sam pa ne more prenašati niti najmanjših muk. Opisuje podrobno življenje v ječi. Pripoveduje, kako je pogostokrat slišal zvonjenje, ki je vabilo ljudi k maši, sam pa je bil zaprt in ni mogel pomagati nikomur.

Bolj kot predavanje in razlaga nam ta popis resničnega življenja odkrije, kako se da iz vernega človeka s pomočjo »pranja možganov« in »preiskovanja vesti« narediti novega človeka, ki je pripravljen iz navdušenja narediti tudi samomor, samo da bi s tem pomagal komunistični vladi do uspeha.

Knjiga je prevedena tudi v nemščino. Priporočamo jo vsakomur, kajti slika problem misijonskega življenja in delovanja v pravi luči. K. T.

Lojze Ilija:

GOSPOD ŠIMEN (II del)

Pisatelj te večerniške zgodbe Lojze Ilija, je napisal letos za knjižni dar Mohorjeve družbe drugi del te povesti.

Pravzaprav to ni povest, ker vsebuje več krajših zgodbic, ki pa so tesno povezane med seboj. V njih se izraža preprostost kmetov ter njihovih običajev. Tako nam pisatelj n. pr. opisuje, kako si kmetje mislijo nastanek pasjih dni.

Kakor so prej večerniške povesti nastopile pot do slehernega človeka, ki jih je prebiral ob dolgih zimskih večerih, tako naj tudi sedaj poživijo in razveselijo bralca.

Prvi del te povesti se je že zelo priljubil. Še bolj zanimivi drugi del pa naj bi pridobil še več bralcev. Sch. H.

Fran Erjavec:

KOROŠKI SLOVENCİ (8. zvezek)

Z veseljem smemo ugotoviti, da je tudi letos poleg drugih Mohorjevih knjig izšel osmi zvezek »Koroških Slovencev«. Žal je to zadnji zvezek iz pod peresa Frana Erjavca, kajti imel je v načrtu končati to zgodovino, a smrt mu je ta načrt preprečila. V tej knjižici obravnava Fran Erjavec zgodovino Slovencev za časa Napoleonovega padca, ki izgine popolnoma iz ospredja, ter nadalje odhod Francozov iz slovenskih dežel.

Knjižica se da brati, ker pisatelj opisuje zgodovino v obliki romana. Poleg tega je to edina zgodovina koroških Slovencev in je za nas Slovence velike vrednosti in bogastvo! R. T.

BILČOVS

(Asfaltiranje ceste)

V četrtek, dne 8. novembra t. l., je bil za nas vsekakor precej pomemben dan. Na povabilo referenta za gradnjo cest pri koroški deželni vladi, namestnika deželnega glavarja inž. Truppeja, se je zbralo mnogo domačinov in gostov, da prisostvujejo slovesnosti, ki je bila povezana z začetkom del za asfaltiranje ceste med Bilčovsom in Čahorčami. Tako bomo imeli do Celovca asfaltirano cesto. S tem pa je tudi dana večja možnost, da bo končno urejen tudi še ostali del razgledne ceste.

Pri volitvah 18. novembra ne gre za nezaupnico ali zaupnico občinskimi ali krajevnimi predstavnikom OeVP. Volili bomo načelno linijo Avstrijske ljudske stranke v velikem državnem okviru, ki jo zastopa in zagovarja v gospodarskih, kulturnih, političnih, socialnih in verskih vprašanjih.

SELE

(Čez mejo — v smrt)

V ponedeljek, 5. novembra, so pri Malejih slišali iz Košute sem klice na pomoč. Naslednje jutro zgodaj so orožniki, obmejni cariniki in boroveljski reševalci v dežju in megli raziskovali teren. Že so ugledali enega človeka in ga s klici bodrili, naj vstaja, ta pa je omahnil in strmoglavil čez skalovje pred očmi reševalcev v globino. Pri tem se je težko ranil na glavi in je iz globoke rane na stegnu izkrvavel. Sproženi kamen je priletel spodaj stoječemu reševalcu cariniku Schatzu v glavo in ga lažje ranil. Mrtveca so v sredo pripeljali v mrtvašnico in smo ga v četrtek ob precejšnji udeležbi domačinov položili v grob. Ponesrečenec je imel pri sebi šoferško izkaznico, iz katere je razvidno, da je bil to 30-letni Franjo Duvnjak iz Banjaluke v Bosni.

Reševalci so kljub velikim težkočam nadaljevali iskanje in našli še drugo žrtev nepremišljenega prestopa meje. To je bil 25-letni Izak Galib iz Duvna, okraj Karlovac na Hrvaškem. Smrt ga je dohitela v skalovju vsled izčrpanja in ker je zmrznil. Pri sebi je imel pismo neke tvrdke v Nemčiji, ki mu zagotavlja sprejem na delo. Tudi on je dobil mesto počitka na našem pokopališču.

Še tretji je v tisti deževni noči skrivaj prekorajčil mejo, a je došel, tudi s poškodbami, v dolino in se zdaj zdravi v bolnici. Ne ve se pa še, ali je bil v družbi z onima dvema ali je samostojno tvegaval nevarno pot čez gore.

Predrzo nevarno, pa tudi nepotrebno je na tak način siliti čez mejo, ko se od oblasti more dobiti dovoljenje za zakonito izpotovanje na sezonsko delo izven države.

SMIHEL — SCHLEEDORF

(Elizabeta Rožman — 90-letnica)

V soboto zvečer, 20. oktobra, se je pod oknom župnišča v Schleedorfu, nekako 30 km severno od Salzburga, oglasila slovenska pesem. — Cerkveni pevski zbor iz Šmihela pri Pliberku (ca 40 pevcev) je prihitel več kot 300 km daleč, da s podoknico pozdravi Elizabeto Rožman, sestro in bivšo gospodinjko pokojnega škofa dr. Gregorija Rožman, ki je 20. oktobra dokončala svoje 90. leto. Vsi smo bili ganjeni do solz.

V farni cerkvi sv. Štefana v Schleedorfu pri Mattsee, se je zbrala farna družina h glavni nedeljski sv. maši ob 8. uri. Klopri so zasedene, tudi na koru ni noben prostor prazen, posebno ob orglah je danes prostor do zadnjega kotička zaseden. — Župni upravitelj je že več tednov bolan, zato se verniki zaudijo, ko pride na prižnico.

»Dragi farani,« prične župni upravitelj N. B. svoj pozdrav fari. Počasi govori kakor govori bolnik, ki se je po težki bolezni dvignil iz postelje, da spet pozdravi svoje farane in posebno še goste, ki so prihiteli iz daljine Koroške.

»Danes imamo goste med nami. — Cerkveni pevski zbor iz Šmihela na Koroškem je prihitel med nas. To je nekaj izrednega za našo faro. Zakaj so prišli, zakaj napravili tako dolgo pot čez 300 km?

Starost moramo spoštovati. — In naša »teta«, naša farovška »teta Liza« praznuje danes 90-letnico svojega rojstva. To se pra-

Pri nas na Koroškem

Matevž Rainer — 80-letnik

Naš jubilar je bil rojen, kot kmečki sin, dne 17. novembra 1882. Njegov stari oče po materni strani je bil rodoljub in verska korenina Primož Košat, kmet in gostilničar, pd. Virt na Žopračah. Na njegovo pobudo se je vršil leta 1870. na Žopračah velikanski ljudski tabor pod milim nebom, na katerem ni bila zastopana samo Koroška, ampak vsa Slovenija in hrvatske delegacije tja do Zagreba.

Oče, kmet, pd. Pobreznjak (na bregu — Rainer) v Ločah, je podlegel, ko so bili

seni 1908 gospodarski voditelj na gradu Drasing ob Krivi Vrbi.

Od jeseni 1908 do jeseni 1920 pa je bil občinski tajnik pod rodoljubnim županom Šalerjem. Med to službo pa je bil v prvi vojni tudi pri vojaki.

Ko se je leta 1910 oženil, je kupil šušnikovo kmetijo v Logi vasi, katero je kot umen in skrben gospodar v vsakem oziru spravil na prvo stopnjo tukajšnjih kmetij.

S prevzetjem šušnikove kmetije pa si je izbral v svoji neumorni delavnosti še drug poklic kot ugleden lesotrtlec.

V javnem delovanju za blagor vseh pa je bil od vigredi 1924 do jeseni 1935 trikrat izvoljen za župana logaveške občine.

otroci še v nežni mladosti, zahrbtni pljučni bolezni.

Mati, ki je potem sama gospodarila, je zasadila svojim otrokom in posebno najmlajšemu, našemu Tevžu vse vrline za celo življenje v nežno srce: ljubezen do svojega naroda, natančno izpolnjevanje verskih dolžnosti, neumorno delavnost in napredno mišljenje v gospodarstvu in posebno sočutje z reveži.

Saj je bila Pobreznjakova hiša za časa matere (do leta 1925), sestre Gabriele (do leta 1949) in brata Valentina (do konca l. 1953), torej dokler so bile socialne razmere za ljudi brez premoženja silno slabe, zavetišče vseh, ki so se borili s težavami.

Kljub tem žrtvam na stroške lastnega gospodarstva je brat Foltej slovel kot eden najnaprednejših gospodarjev, ki je dobil mnogo odlikovanj za izvrstno sadje, prvovrstno negovano živino in konje in najboljše semena.

Naš slavljenec se je teoretično izučil v kmetijstvu v kmetijski šoli v Celovcu od leta 1903 do 1905.

Nato je bil od vigredi leta 1906 do je-

vi, danes je dopolnila svoje 90. leto. To je vzrok, da so prihiteli pevci iz njene rojstne fare Šmihela daleč na sever, da jo pozdravijo s slovensko pesmijo. Šmihelski pevci bodo peli danes pri sv. maši naše lepe slovenske pesmi, popoldne bodo pa pevci priredili v naši dvorani koncert slovenske narodne in umetne pesmi. Vmes vam bom pa kazal skioptične slike iz slovenske Koroške, iz Slovenije in iz Amerike, iz krajev torej, kjer je naš veliki pokojni škof dr. Rožman bil rojen in kjer je deloval.

Ja, starost je treba spoštovati. Zato častitamo najprej naši »teti Lizi« k njenemu jubileju. — Njen jubilej pa je za nas povod, da se spominjamo na našega nepozabnega škofa dr. Gregorija Rožmana, velikega škofa Slovencev. Mnogo je trpel v svojem življenju, posebno med drugo svetovno vojno in po vojni, ko je nosil težo begunstva in ko je pred nekaj leti v ZDA umrl. — Ko se spominjamo našega pokojnega škofa, hitijo naše misli v našo domovino kakor tudi v vse dežele za »železnim zatorom«. — To je bil povod, da so nas obiskali pevci iz jugovzhodnega dela Koroške, iz Šmihela, rojstnega kraja našega škofa in

njegove sestre - jubilarke. Prirčno jih pozdravljamo in z njimi njihovega župnika in dekana g. Krista Srienca, ki bo sedaj opravil tudi slovesno sv. mašo in imel slavnostno pridigo.

Zatem je župni upravitelj v slovenskem jeziku prirčno pozdravil še šmihelske pevce in se jim zahvalil za njihov prihod. »Naj se na nemških tleh razlega slovenska pesem, naj tukajšnji farani spoznajo lepoto slovenske pesmi.«

Krasno je prepeval šmihelski pevski zbor med sveto mašo. Tudi za domačine je bil to velik dogodek.

Po evangeliju je stopil na prižnico č. g. dekan Kristo Srienec. Zahvalil se je za ginstiv sprejem in prinesel Rožmanovi sestri pozdrave s Koroške. Potem je govoril o pomembnosti škofa Rožmana, o njegovem življenju in delu.

Petje cerkvenega pevskega zbora pri slovesni sv. maši v slovenskem jeziku je faranom iz Schleedorfa zelo ugajalo. Že dolgo ni bilo v cerkvi med sv. mašo tako tiho, kakor ta dan, vsi so prisluškovali slovenski pesmi. Po sv. maši je bil skupen zajtrk,

Ker ni deloval, kakor drugi politiki, na stroške javnosti, ampak brez vsake odškodnine iz idealizma, je seveda postal »domovini zvestim« koristolovcem nevdzržen in so ga 1935. leta brez vzroka odstavili.

Razumljivo, da je moral za časa najhujše tiranije leta 1942 s toliko drugimi zavednimi narodnjaki v pregonstvo.

Pa tudi čas strahovlade je minul in naš Matevž se je s svojimi poleti 1945. leta vrnil na svoj dom, ki ga je povzdignil vdrugeč do ugledne višine.

Ker je leta 1931 sezidal moderno hišo, je mogel sedaj razviti med vojno pretrgan tujski promet do novega vzpona.

Kljub toliki zaposlenosti in visoki starosti pa nam je naš Matevž vzor vernega kristjana in idealnega rodoljuba.

Zraven pa vedno najde čas, da se udeleži vsake domače kulturne prireditve.

K tolikim bridkim udarcem je smrt žene Mojcije po 51 letih zakonskega življenja bila posebno bolesta.

Pa z zaupanjem v Boga in svojim humorjem premaga vse težave in stoji sedaj kot čvrst starček pred nami, kateremu klikemo iz dna srca: Bog živi Te, Bog živi Te!

„Zadnji vitez Rebrčan“ v Št. Jakobu

Zelo nas je razveselilo, da se je farna mladina iz Žitare vasi odzvala našemu vabilu in nam preteklo nedeljo zvečer predstavila zgodovinsko igro »Zadnji vitez Rebrčan«.

Po pozdravu preč. župnika so preč. g. Nagele, ki so hkrati režiser, podali kratko vsebino igre ter nas seznanili z zgodovinskim ozadjem, ki tvori temelj tej igri:

Spremljevalci kralja Friderika, ki je bil kronan za cesarja v Rimu, so se vrnili kot vitezi. Cesar jih je namreč po svojem kronanju imenoval za viteze. Iz njih razgovora je razvidno, da so bili zelo kruti ter so izkoriščali kmete, posebno pa bližnji benediktinski samostan. Marsikateri sod vina, živali in drugo je prišlo v njih roke. Mladi vitez Manfred je stremel za tem, da bi se poročil z Manico, ki ga je ljubila.

Ta sklep pa pretrga izdajalka Jutta, ki zasači Manfreda in Manico na skrivnem ter prisluškuje, kako Manica obljubi Manfredu zvestobo. Brat Manice je v samostanu kot menih in mu je po volji, da si je Manica izbrala poštenega in plemenitega viteza za moža.

Oče Manice pa je imel druge načrte. Silil jo je, naj poroči drugega viteza, a tega se Manica brani in s tem ujezi očeta. Razburjeni oče zapre Manico v stolp, da bi se spametovala. Vitezi dobijo sporočilo, da se morajo podati v Velikovec k sprejemu cesarja Friderika. Med tem časom gospodari na gradu vitez Ivan. Jutta ima nalogo, da čuva Manico.

Manici in Manfredu se posreči, da se na skrivnem snideta. Oba skleneta bežati, toda na begu ju zasačijo, in Manfred, ki se je branil, je bil težko ranjen.

S posebnim odlokom so bili vitezi izgnani. Menihom se je moralo vrniti ukradeni premoženje oz. dobili so odškodnino. Grad je prišel zaradi dolga na boben. Ko je Manfred ozdravel, se je poročil z Manico. — Toliko k vsebini.

Med odmorji nas je zabaval prijeten ansambel z mladimi pevskimi, ki sta si pri svojih navdušenjem gledavcev. Zazvenele so narodne in umetne pesmi.

K igri bi pripomnili še tole:

Igra — spisal jo je Jaka Špicar — je zelo težka in zahteva mnogo vaj ter »piljenja«. Žal, da vreme ni bilo ugodno za prireditev te igre na prostem. Igra bi imela s tem večji učinek.

Igralci so se v glavnem vživeli v svoje vloge. Posebno je treba pohvaliti glavne igralce, ki so dobro obvladali težke vloge. Edino dialogi bi morali biti bolj živahni, to se pravi brez odmorov — igravec mora takoj vpasti v vlogo drugega.

Obleke so poživile celotno dejanje in predstavile resnično patetičnost in pomp, ki sta zavladala med viteštvom v srednjem veku.

Ljudje, ki so se udeležili igre so bili zelo zadovoljni. Slišati je bilo mnogo pohvale in priznanja v vrstah gledavcev. Igralcem se zahvaljujemo, da so prišli od daleč, da so nam pripravili nekaj prijetnih uric.

Igralcem izražamo vse priznanje in jih vabimo, da bi se še večkrat oglasili pri nas v Rožu.

Mirko

opoldne slavnostno kosilo z zdravilci. Zgodaj popoldne so bile slovesne litanije — slovenske pete lavretanske litanije v severnem delu Avstrije, pri litanijah so domačini še prav posebno prisluhnili, saj vedo, da je njihov dušni pastir prosil komponista prelata dr. Feichtnerja iz bližnjega Mattsee, da priredi slovenske lavretanske pete litanije tudi za nemški jezik. Upamo, da jih bomo za Marijin praznik 8. decembra že peli v Schleedorfski cerkvi.

Popoldne so si koroški pevci pod vodstvom stolnega vikarja dr. Naceta Lavrenčiča ogledali zanimivosti v Salzburgu.

Zvečer so pa spet pohiteli nazaj v Schleedorf, najprej k skupni večerji. Medtem pa so domačini že polnili veliko dvorano, ki je bila do zadnjega kotička zasedena. Ob 7. uri je domači dušni pastir otvoril zaključno prireditev in pozdravil v prvi vrsti g. msgr. dr. Jagodica, ki je prihitel iz daljne Vzhodne Tirolske, da čestita naši jubilarke, dalje preč. g. stolnega vikarja dr. Naceta Lavrenčiča iz Salzburga, preč. g. dekana Srienca, koroške pevce in navzoče

(Konec na 5. strani)

Komunisti in socialisti grabijo po tvoji zemlji in gozdu

Kmet in državnozbornske volitve

Če bi kak popolnoma neprizadeti in nepristranski tujec primerjal volilne programe avstrijskih političnih strank, potem bi moral neobhodno priti do zaključka, da imamo v naši državi same odkritosrčne prijatelje kmetov. Pod temi pogoji — tako bi mislil tujec — bi sploh ne bilo težko, po najhitrejši poti ugoditi vsem upravičenim željam kmetijstva.

Vendar imamo Avstriji v tem oziru druge izkušnje. Ni znano samo državljanom kmečkega stanu, da je dolgo trajalo, preden je prišlo do kmetijskega zakona. Vsi državljani se spominjajo razpravljanj o tem zakonu. Tudi samo površnemu bralcu časopisov ne more uiti, da je za vse plasti ljudskega življenja tako važno in za obstoj avstrijskih malih, srednjih in velikih kmetij nujno potrebno mleko bilo nenehno v središču političnih borb.

PROGRAMI IN DEJANJA ZA KMETA

Kakor vsak od vseh strani zasluženi volivec, je kmečki človek še prav posebno pazljiv in skeptičen v presoji volilnih programov. Tudi za študij temeljnih programov izgublja navadno le malo časa. Kar pri njem odloča, so dejanja, kajti tukaj se boljše od programov pokaže pravi odnos in zadržanje napram kmetu. Ob težavah, ki se porajajo iz integracije in vedno večjega konkurenčnega boja za kmetijstvo, je treba posebne pozornosti in pazljivosti za bodočnost. Tako se kmet ne bo spuščal v politične eksperimente. Iz leta dolge izkušnje dobro in jasno ve, kdo stoji za njim in kdo je proti njemu.

V teh vrstah se nismo imenovali nobene stranke. Vendar kdo ne ve točno, katera politična stranka resnično zastopa kmečke interese. Pri tem pa Avstrijska ljudska stranka ni izjemno »kmečka stranka«, ki bi se torej imela ozirati samo po željah kmetov. Ob sorazmeroma majhnem kmečkem prebivalstvu (samo še 16,4 odst.) bi ta

ka kmečka stranka tudi ne imela posebnih izgledov, ker ji stoji nasproti prevelika premoč nekmetov. Tako pa stoji za vsemi upravičenimi zahtevami kmetijstva celotna velika ljudska stranka, ki ima svojo težko nalogo v tem, da seznani vse druge svoje pristaše z interesi kmetov in jih zanje pridobi. Da pa je k temu pripravljena, voljna in zmožna, to je dokazala v preteklih letih.

Avstrijski socialisti nikoli niso skrivali, da jim veliko leži na tem, da s kmečkimi glasovi in glasovi podeželskih delavcev pridobijo večino v državi. Nekatere točke v njihovem programu in poizkusa, izigrati manjše kmetovalce v tekmi z večjimi, do sedaj socialistični stranki ni veliko pripomoglo do cilja. Socialističnim predstavnikom ni na tem, da bi večini svojih pristašev približali probleme in težave kmetov. Ravno nasprotno. Uvodni članki v »Arbeiter Zeitung«, kakor članek od 1. septembra 1962, v katerem je avstrijsko kmetijstvo nakazano kot »sod brez dna«, so več ali manj na dnevnem redu in tudi kmetom ne ostanejo prikriti.

Okoli 85 odst. vseh avstrijskih kmetov razpolaga danes s pod 20 hektarov zemlje. Na to se je že vedno morala ozirati agrarna politika, če ni hotela stopiti v nasprotje z večino kmetov. Zato doni precej smešno, če socialisti trdijo, da le oni zastopajo interese malih, srednjih ter hribovskih kmetov. Še dobro nam je v spominu, da je bila ravno Socialistična stranka tista, ki je pred nekaj meseci v parlamentu preprečila sklenitev zakona, ki bi bil predvsem za manjše in srednje kmete izredne važnosti. Zanj se je močno zavzemala Avstrijska ljudska stranka. Po njej so končno v državno-gospodarskem okviru gledano najbolj zaščiteni interesi kmečkega prebivalstva. Da bo prenehal izredni pritisk na kmetijstvo ter se bodo uredila vprašanja, ki tlačijo danes vsepovsod kmeta, jo bomo podprli 18. novembra z našo glasovnico tudi mi.

Slomškova proslava

Stoletnico Slomškove smrti bomo slovesno proslavili v nedeljo, 25. novembra 1962, ob dveh popoldne v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu.

Slomškova oporoka Slovincem: »Vrli Slovinci!
Sveta vera bodi vam luč,
materin jezik pa ključ —
do zveličanske narodne omike!»

To oporoko je Anton Martin Slomšek izpovedal v svoji znameniti pridigi na binkoštni ponedeljek leta 1838 v Bletogradu (Moosburg) na Koroškem. Dolžnost spoštovanja do materinega jezika in ljubezni do naroda izvaja iz četrte božje zapovedi, ki ukazuje: Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji! Svoja izvajanja pa utemeljuje takole: »Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih staršev; skrbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in svojim mlajšim zapustiti. Človeški jezik je talent, katerega nam je izročil Gospod nebes in zemlje. Kdor svoj materin jezik pozabi, malopridno svoj talent zakoplje...«

Slomškova oporoka nas bodri k neomajni zvestobi do Boga in naroda. Iz naravnih in nadnaravnih nagibov naj bi Slovinci skrbno čuvali dragoceno dediščino krščanske vernosti in materinščine. To naj bi nam dajalo v roke luč in ključ do »zveličanske«, t. j. zveličavne narodne omike, ki naj bi nam delala čast pred Bogom in pred ljudmi in nas postavila na častno mesto med kulturnimi narodi.

Slomškovo neumorno delo za zveličavno narodno omiko je duhovno in narodno prebudilo najširše plasti našega ljudstva. To delo pa je Slomšek začel prav na Koroškem — v Celovcu že kot bogoslovec, nadaljeval ga je pozneje kot škof lavantinske celovškega bogoslovja in od leta 1846 dalje še prav posebno kot škof lavantinske škofije, ki je imela tedaj svoj sedež na Koroškem — v št. Andražu v Labotski dolini. Njegovi škofiji je tedaj pripadal še del današnje krške škofije z dekanijami in župnijami velikovškega okraja — in to do leta 1859, ko je škof Slomšek prelozil rezidenco svoje povečane škofije iz št. Andraža v Maribor.

V Celovcu je učil bogoslovce slovenščine in imel slovenske jezikovne tečaje tudi še za uradnike in druge izobražence. Njegova nedeljska šola je zbujala mladino, njegov letopis »Drobtinice«, ki je bil namenjen učiteljem, staršem in otrokom dno, njegov kratek čas, je dajal smernice krščanski in narodni vzgoji, njegova vzgojna povest »Blaže in Nežica« nam nudi naravnost mikavno podobo tiste dobe naše kulture, Mohorjeva družba, ki jo je škof Slomšek ustanovil v Celovcu s pomočjo Andreja Einspielerja in Antona Janežiča, pa je dajala v roke dobrolovcu s pomočjo ljudskim množicam, tako da je naš narod po velikih Slomškovih čtivo najširši ljudski množici, tako da je naš narod po velikih Slomškovih zaslugah že tedaj začel zoreti v moško dobo svojega kulturnega razvoja. S svojimi pesmimi, ki so se ljudem zelo priljubile in deloma hitro ponarodele, pa je še posebej privlačno bogatil našo narodno omiko.

Slavnostna akademija ob stoletnici Slomškove smrti, ki bo v nedeljo, dne 25. novembra 1962, ob 14. uri v Glasbenem domu v Celovcu, naj združi vse koroške Slovence v hvaležnem spominu na velikega škofa, neutrudljivega delavca za božje kraljestvo in za narodni blagor. Dokazati hočemo, da nam je Slomškova oporoka sveta. Prizadevali si bomo, da nam bo vera luč, materina beseda pa ključ — do zveličavne narodne omike.

Slomškova pesem pri nas na Koroškem

Še danes živi. Kar pogledate v zadnje Letno poročilo gimnazije za Slovence v Celovcu. G. dr. Cigan, profesor te gimnazije se ne omejuje le na delo v šoli temveč vedno tudi pridno stika za pesmimi med narodom. In pri tem je prišel tudi v št. Janž v Rožu. Tenko je prislunil, ko mu

je g. Filip Hafner zapel neko pesem o Stvarniku:

Oh tu je nauču tičice pet,
Oh tu je navadu jih hitro letet?
Oh tu da jalenu hitre noje,
Da po planinci kakor blisk gre?
Zapisal je melodijo in šest kitic. In ko

je pevec vprašal, odkod jo ima, je povedal, da jo ima od očeta, oče pa od župnika Avguščina Kiršnerja, ki je pastiral v št. Janžu v Rožu od l. 1850 do l. 1865, torej še za življenja škofa Slomška. Ali ni to zanimivo? Saj je to vendar Slomškova pesem, ki jo najdemo v »Šoli lepega petja«, to je knjižica, v kateri je zbral Slomšek pesmi, primerne za šolo. Ta knjižica se je tiskala l. 1853. Na strani 17 je podana pesem »Kdo je naučil?«. Ni treba posebne učenosti za to, da ugotovimo, da je ta pesem in ona, ki jo je zapisal dr. Cigan v št. Janžu, ena in ista. Le da jo je Slomšek podal v tedanjem književnem jeziku, v št. Janžu pa so jo prirojili po svojem dialektu. In to je še, da šteje pri Slomšku dve kitici več. Tako živi direktna tradicija iz Slomškovih časov še v našem ljudstvu na Koroškem do danes. Da si je pa ljudstvo prirojilo pesem v svojem dia-

Smo proti podržavljenju

Socialistična stranka Avstrije zastopa načelo, naj postane država lastnik narodnega gospodarstva

lektu, je to le znamenje, kako zelo je znal Slomšek zadeti ljudsko dušo.

SE DOSTI DRUGIH

Slomškovih poje naše ljudstvo. Kdo ne pozna one:

En hribček bom kupil,
In kolikokrat premišlujemo s Slomškom:
Preljubo veselje, o j kje si doma?
Povej, kje stanuješ, moj ljubček srca?
Po hribih, dolinah za tabo hitim,
Te videti hočem, objeti želim.

Posebno ta slednja pesem se poje kar na več melodij, pa tudi prejšnja. Eno besedilo na več melodij — najlepši dokaz, kako je besedilo šlo ljudstvu do srca.

Pa ni morda Slomšek le nekaj preveč slavil vince v svojih pesmih? Ko je na primer zapel:

Slovenec Slovenca vabi,
Če se ti pič' ne gabi,
Tak pridi v gorco k nam!
Smo dobre volje tam.

Sicer te pesmi pri nas ne čujemo dostiokrat — a čuli jo bomo na prihodnji proslavi Slomška. In prav je to. Zakaj? Ker prav ta pesem, ki ji je Slomšek dal naslov »Zdra-

SKRB IN DELO ZA LEPO PETJE

v cerkvi in izven nje je prepletalo vse njegovo delo. Koliko vzpodbudnega, lepega je govoril in napisal o lepem petju. Za cerkveno petje je pripravljaval cerkveno pesmarico. Zbiral je na svojih številnih potovanjih po slovenskih tleh gradivo, reševal, izbiral in čistil, da bi dobil čim lepše in čimbolj primerne pesmi za uporabo pri božji službi. To je težavna zadeva še danes, v tistih časih pa še toliko bolj. Slomšek je oral ledino. Kaj čuda, da ga ni dovršil. Le blagoslovne pesmi so izšle l. 1861. v »Drobtinice«. Drugi so za njim nadaljevali z delom, ki je zanj dal pobudo in ga začel škof Slomšek. Za svetno petje je storil največ preko šole. »Za pridno šolsko mladino« je izdal pri »družtvu sv. Mohora« v Celovcu leta 1853. »Šola lepega petja«. V tej knjižici je 50 pesmi, namenje-

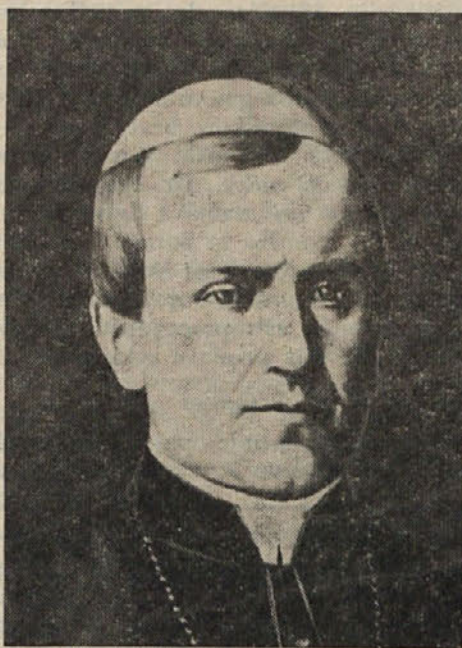
nih za šolo. Zadnje med njimi so »poštene zdravičke«. Večina pesmi oziroma njih besedila, ki jih bomo čuli na proslavi, so iz te Slomškove zbirke.

Kaj bi bila Slomškova proslava brez petja? Brez Slomškovih pesmi? In če bi našli vse njegove vrline, vsa njegova dela, povedali vso zgodbo njegovega življenja,

Farna mladina iz Železne Kaple priredi v nedeljo, dne 18. novembra 1962, ob dveh popoldne v farni dvorani v Železni Kapli igro

„Pri kapelici“

Vsi pristno vabljeni.

vica Slovincov«, nam tako lepo pove, kako si je Slomšek zamišljal dobro voljo ob kapljici rujnega vinca:

Po pameti ga pijmo,
Da pamet ne zgubimo;
Kak gerdo bi pač blo
Neznati kam damo!
Kdor vince prav zavživa,
Veselse v serce vliiva;
Če serce dobro ni,
Ga vince le skazi.

Torej se nezmerneži — da ne uporabim druge besede — prav nič ne bi mogli sklicevati na Slomška. In pri vsej umerjenosti uživanja ali pa prav zaradi tega lahko veselo, razigrano konča:

Napij še ti zdravico
Za družbe veselico;
Če prazen bo bokal,
Boš pa za družga dal.

Ne samo pri prostemu ljudstvu so se priljubile Slomškove pesmi. Naši na visokih glasbenih šolah izobraženi skladatelji, Tomc, Jobst, Gržinčič, Cigan so odeli v sicer preprosto, a vendar umetno glasbo Slomškove pesmi. In ne samo v nevezanem družabnem narodnem petju, temveč v najboljših zborih se jih vadijo in jih pojejo na koncertih in pevskih prireditvah.

ŠMIHEL — SCHLEDORF

(Nadaljevanje s 4. strani)

domačine, seveda tudi jublantko Elizabeto Rožman.

Nastopili so pevci s pozdravno pesmijo. — Govoril je preč. g. msgr. dr. Jagodic in obujal spomine na lepe dni v Ljubljani, ko je jublantka gospodinjala v škofiji in skrbela za telesni blagor vseh, ki so se zbirali ob škofovi mizi. — Sledile so skioptične slike iz Koroške, domovine pokojnega g. škofa, pevci so zapeli: Tam pod Peco zeleno, hliša mi je očina in druge Koroške pesmi. Sledile so spet skioptične slike iz Slovenije, Bled, Brezje, lepa Gorenjska, valovita Dolenjska, vinorodna Bela krajina so nam pričarale lepote naše domovine. Slike iz Ljubljane so obudile spomine na leta škofovanja dr. Rožmana. Moški pevski zbor je očaral navzoče s prelepo slovensko pesmijo, umetno in narodno. Skioptične slike so nas popeljele v daljno Ameriko, v Cleveland in nam pokazale škofa na njegovih potovanjih širom Severne in Južne Amerike. Na mrtvaškem odru v cerkvi sv. Lovrenca smo se poslovili od njega, ki se je žrtvoval za svoj narod. Mešani zbor koroških pevcev je še zapel nekaj najlepših za slovo. Ob koncu tisto prelepo Prešernovo zdravico:

Žive naj vsi narodi, ki žele dočakat' dan,
da koder sonce hodi, prepri bo iz sveta
pregnan!

Pozno ponoči so se poslovili od nas koroški pevci. Mnogo so žrtvovali, kako dolga je pot s Koroške. Prvo noč so se odpeljali ob dveh jutraj iz Šmihela. Od sobote zvečer do nedelje ponoči je odmevala slovenska pesem v nemškem delu Avstrije, na njeni severni meji. Prijazno so jih sprejeli domačini in jim nudili prenočišče v svojih domovih. Najlepši vtis so naredili na domačine koroški rojaki. Drugo leto jih hočejo v Podjuni obiskati.

Moderni Babilon na vasi

Kje so tisti časi, ko je imelo krščanstvo tolikšen vpliv na javno življenje, da je povsem oblikovalo javno mnenje. Četudi je bil na vasi kdo, ki ni v vsem soglašal ali je bil celo nasproten, proti splošnemu mišljenju ni bilo javnega ugovora. Krščansko mišljenje je bila skupna last cele soseske. Ta je tvorila zaključeno skupnost in redko kdaj je v to vaško skupnost prišel tujec, priseljensec, ki bi motil navade, običaje in tradicijo. In če je prišel, se je kmalu vključil tudi on v obstoječo vzajemnost in tako postal njihov.

Tedaj je še bila velika razdalja med mestom in vasjo. V mestu živijo ljudje vsak zase in nekdanje vezi tradicionalnih navad, ki so bile pred stoletji tudi v mestih močne, so že davno popustile. Danes so si v mestu že družine v isti hiši tuje, nepoznane. Zato živi tam vsak svoje življenje in si oblikuje svoje mišljenje pod čisto drugačnimi okoliščinami in vplivi.

Toda v zadnjih desetletjih je svet postal zelo majhen. K temu je mnogo pripomogla moderna tehnika in splošni napredek. Iz najdbe kot je radio, televizija, in bliskovita moderna prevozna sredstva so nekdanje velike razdalje močno skrajšale ali jih vobče izločile. Ideje morejo v najkrajšem času obvladati ves svet. Nauki budističnega filozofa ali marksističnega aktivista prodrejo z lahkoto več tisočkilometrsko razdaljo in morejo prodreti v najbolj skromno stanovanje. Samo če navijaš vijak na radiu, se vrstijo pred teboj govori, petje, godba in jazz vseh mogočih narodov in kultur od najzresnejše do najbolj razigrane vsebine. Pravi Babilon...

V tem vrvežu ljudi in idej je zelo ogrožena krščanska miselnost človeka, ki prihaja v neposreden stik z ljudmi z različnimi pogledi na svet. Poleg tega srečujemo vsak dan ljudi, ki z vso vnemo in prav laskajoče širijo svoje ideje. Le oni, ki imajo jasne poglede in globoko izobrazbo, so uspešno zoperstavljajo tem krivim prerokom. Ne le v Severni Ameriki, kjer so že vedno bila ugodna tla za babilonsko zmehnjavo najrazličnejših nauk, temveč tudi v tuzki, katoliških deželah Evrope se vedno bolj čuti močna propaganda krivoverskih in brezbožnih nauk. Kljub temu, da živimo na mejah dežel, kjer komunizem razkrajja krščansko družbo in smo sami lahko priče slabih duhovnih in gospodarskih posledic marksističnega nauka, so mnogi še vedno tako dovzetni za varljive parole komunizma. Tudi vedno večja verska brezbriznost se polasča zlasti onih, katerim se preveč dobro godi in tako zgublja jo smisel za duhovne in verske vrednote.

Tako izgleda moderni Babilon, ki je podoba zmehnjave nauk in naziranj sodobne družbe. In ta zmehnjava je dosegla že naše vasi (v nekem naselju našega podeželja je pet hiš, kjer stanujejo dobri katoličani, protestanti, bogoverni, komunisti, civilno poročeni, versko indiferentni in brezverci!) Važno je spričo tega, da najdemo pravi odgovor na vprašanje, kako se naj kot katoličani zadržimo v takem babilonskem okolju...

Za mladino in prosveto

Slomškove proslave

Slovensko ljudstvo — doma in po svetu — slavi v letošnji jeseni posebne proslave v spomin stoletnice smrti velikega škofa in narodnega vodnika Antona Martina Slomška. Tako se mu hoče oddolžiti v hvalečnosti za ljubezen in delo, katero je veliki škof lavantinske škofije doprinesel za verski in kulturni podvig svojega ljudstva.

Lepa cerkvena slovesnost je bila pred dobrim mesecem pri Sveti Katarini nad Šmihelom, kjer se je zbralo ljudstvo iz vse Podjune. Ob tej priliki je bila tudi manjša kulturna prireditve.

V Mariboru

Velika Slomškova proslava pa je bila pred kratkim v Mariboru, kjer se je zbralo ogromno ljudstva iz vse mariborske, nekdanje lavantinske škofije. Navzočih je bilo več škofov in celo državne oblasti so poslale svoje zastopnike na to proslavo. Prav tako so tudi po vseh farah obširne mariborske škofije imeli v ta namen posebne cerkvene slovesnosti (izvencerkvene prireditve verskim ustanovam tamkaj vobče niso dovoljene).

Tudi smo že čitali poročila o Slomškovih proslavah med izseljenci v Evropi in v preokceanskih deželah.

V Rimu

Na praznik Kristusa Kralja so tudi rimski Slovenci proslavili Slomškov dan. V cerkvi na trgu Buenos Aires je mariborski škof dr. Držičnik Maksimilijan ob asistenci patra Prešerna in ljubljanskega generalnega vikarja dr. Pogačnika daroval sveto mašo in v pridigi govoril o škofu Slomšku. Ko je zbranim slovenskim vernikom prikazal veliko podobo svetniškega Slomška, je tudi povedal, da so končno izročili vse spise rimske obredni kongregaciji, ki naj bi začela s procesom za proglasitev Slomška za svetnika. Posebej pa je zbrane opozoril na trojno potrebo: da molimo za skorajšnjo beatifikacijo Slomška, da se priključimo devetdnevni k božjemu služabniku Slomšku za zdravje bolnega ljubljanskega nadškofa ter da tudi z gmotnimi sredstvi podpremo delo za Slomškovo beatifikacijo.

Po sveti maši so rimski Slovenci napolnili dvorano ob cerkvi. Dr. Pogačnik je v svojem govoru prikazal dva slovenska svetniška lika — Slomška in Barago, nato pa je imel tajnik mariborskega škofa skioptično predavanje o Slomšku, kar je vzbudilo veliko zanimanje. Ob prepevanju Slomškovih pesmi je bila proslava zaključena.

V Gorici

Teden dni pozneje pa je pripravilo Kat. prosv. društvo iz Pevme v goriškem

Katoliškem domu Slomškov večer. Lepa udeležba je pokazala, da imajo tudi goriški Slovenci razumevanje za velikega Slomška. Šmavski fantje so v začetku in ob koncu zapeli več Slomškovih pesmi, domačinka učiteljica Peratova pa je imela zanimivo predavanje o življenju in delu škofa Slomška. Povsem nepričakovano se je tega večera udeležil tudi dr. Segula iz Rima, kateremu je poverjena naloga, da zastopa mariborsko škofijo pri delu za beatifikacijo pri obredni kongregaciji v Rimu. Kot izvedenec o vprašanjih Slomškove beatifikacije je povedal mnogo zanimivega, ob

„Zadnji vitez Rebrčan“ v Rožu

Prav žal mi je bilo, da nisem mogel že na Rebrci videti zgodovinsko igrano »Zadnji vitez Rebrčan«, ki prikazuje dogodke v zvezi z zatonom roparskih vitezov z Rebrce. Že na tesnih odrih naših podeželskih dvoran je bila igra dobro podana, še vse lepše pa je moralo biti na velikem odru ob odgovarjajoči scenografiji na prostem na dvorišču rebrške prebende.

Zadnje nedeljo so igralci katoliške mladine iz Žitare vasi in okolice s to svojo igro prišli gostovat v Rož. Popoldne so igrali v novi dvorani v Št. Ilju ob Dravi, zvečer pa v farni dvorani v Št. Jakobu. Čeprav je bilo vreme slabo, sta bili obe dvorani polni.

Za lažje razumevanje te zgodovinske igre je gospod vodja razložil igro in zlasti prikazal zgodovinski okvir, v katerem se dejanje igre odigrava. Tako nas je povedel v sredo 15. stoletja v dobo srednjeveških vitezov, ki so kot tujci vladali našemu tlačanskemu ljudstvu v ponosnih gradovih. Opozoril nas je tudi na globlji pomen igre, ki hoče prikazati končno kaznovanje zločina in zmago dobrega.

Igralci so se nam predstavili v skrbno pripravljenih viteških oblekah in tudi njih viteško ponašanje se jim je kar lepo posrečilo. Pri podajanju zahtevnih vlog sta se nad vse odlikovala stari Rebrčan Ivan in njegov sosed vitez Nikolaj iz Bilštajna s posrečeno povezavo ponosa in grobosti. Zelo simpatično je podal svojo vlogo tudi mladi vitez rebrški Krištof s svojim milim in odločnim nastopom za pravico; pa tudi podgradskemu vitezu Manfredu je treba priznati, da je svojo umirjeno vlogo plemenitega plemiča resnično doživljal ob pričakovanju simpatične Manice, za katere roko se je zares viteško potegoval. Predrzen nastop mladega Rebrčana je bila živa podoba nezvojenega in brezsrdnega Klati-

koncu pa je povabil navzoče k sodelovanju v devetdnevni k Slomšku za škofa Vovka, kateremu se je zdravje v Rimu precej poslabšalo.

V Celovcu

Poleg vernikov v mariborski škofiji pa imamo prav koroški Slovenci dolžnost, da na čim bolj slovesen način proslavimo letošnjo obletnico škofa Slomška. Saj se je precejšen del njegovega življenja in delovanja odigral na koroških tleh: v Celovcu in pri Sv. Andražu v Lavantinski dolini. Za versko in kulturno življenje na Koroškem ima škof Slomšek neprecenljive zasluge.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu, ki ima v svojem delovnem programu prav to, kar je škof Slomšek začel pred več kot sto leti med slovenskimi verniki, namreč širiti krščansko omiko in kulturo, je že napovedala, da pripravlja Slomškovo akademijo. V veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu bo v nedeljo 25. novembra v ta namen močna manifestacija, ki naj izzveni v hvaležen spev koroških src svojemu velikemu učitelju, voditelju in svetniškemu škofu.

viteza. Hudobna Jutta je pa bila prava zvi-ta Almira.

Od »grajske služinčadi« pa je brezdvomno najbolj ugajal rebrški hlapec Lukež s svojo šegavostjo, dobroto in naravnim igranjem. Tudi Mojca in trije grajski uslužbenci — logar, kovač in ogljar — so pokazali v šegavosti in odporu proti gospodi življenje grajskih podložnikov. V tej pisani družbi srednjeveškega grajskega življenja seveda nista smela manjkati tudi oba meniha, ki sta kot glasnika ljubezni lepo dopolnjevala rebrško zgodbo, a poznalo se jima je — zlasti patru Anzelmu, da jima še manjka par let resničnega klosterskega življenja. Pa tudi manjše vloge ostalih igralcev, na katere navadno pri velikih igran polagajo premalo pažnje, so bile skrbno pripravljene in podane. Priznati je treba v pohvalo igralcem in režiserjema, da je bil pravi užitek gledati njihovo uprizoritev.

Ko sem pred časom bral v kritiki, da je bila igra jezikovno pomanjkljivo podana, sem na to še posebej pazil in čuditi se moram, kje je takratni kritik videl jezikovne pogoške. Nasprotno je treba priznati, da je bila izgovarjava igralcev povsem pravilna in zelo razločna. Če pa je opaziti v podajanju besedila sledi domače govornice, pa to ni nikakoli napaka marveč pridobitev, saj še vseučiliški profesor ne bo mogel zatajiti svoje domače govornice.

V odmorih so skrbeli za razvedrilo fantje in dekleta iz Št. Vida z zelo lepim petjem in prijetno godbo Avsenikovih skladb.

J. v.

Prepir med zakoncema

»Pa vendar ne boš trdil, da sem letala za teboj, da bi te ujela,« kriči užaljena žena.

»Ne, ne. Saj to ni potrebno. Saj tudi past ne leti za mišjo, pa jo vendar ujame...«

JANEZ JALEN:

7

CVETKOVA Cilka

Z G O D B A

»Bog daj, gospodinjal!« so ji odgovorile žanjice.

Cilka se je hitro sklonila in skrila obraz za našeto pšenico. Ni marala, da bi kdo na njem bral, kako ji je v duši. Glasno ji je zapel srp. Poprijeli so še štirje drugi. Te pesmi žanjice dolgo niso motile s pogovorom.

Visoko nad njivo pa je krožil škranjec in hitel oznanjati na vse strani: »Žito, žito, žito, zrreelo, žito zrreelo, zrelo, zrelo, žet, žet, žet, žet!«

Škranjec je dopel in se kakor kamen spustil iz višave nazaj na zemljo. Spet so samo srpi hreščeče pozvajali umirajočemu žitu.

»Aj!« je pretrgala molk Minca.

Srpi so utihnili. Od leve sta se ozrli k Minci Rozalka in Francka, od desne pa teta in Cilka.

»Kaj pa je?«

»Si se užela?«

»Ne. Le osat me je zbdel.«

»Ne vem, kje se jemlje plevel. Saj smo vendar plele, da smo si prste skoraj do dlani obrabile,« se je vznemirila Rozalka.

»Osat in kokolj prav lahko odločiš od žita in se mu ognješ. Nekaj maka in modri-

ša pa se kar nekako podá med žito. Druga plevela ni vredno šteti. Slak se pa vsenavzknjem prepleta. Kakor z rokami drži požeto žito, da ga ne moreš dvigniti in povezati v snop. Prav jaz sem zadela v najhujši vitinec.« Cilka je morala s spomn prerezati slakove niti, preden je mogla odločiti podžeto pšenico od rastoče.

»Trica in slak!«

Teta je navezala snop in ga vrgla na našeto kopjo.

»Kaj ste mislili povedati?« je bila Minca nepočakana in je hotela zategniti povreslo kakor že vajena žanjica, pa se ji je pretargalo. Minca je bila v zadregi. Hitro se je sklonila in hotela neopaženo zamečkati že našeto pest pšenice med nepožeto in napraviti novo povreslo.

»Nič ne skrivaj in ni te treba biti sram, Minca,« je že opazila teta Jera. »Učen ni nobeden prišel na svet. Mlada si še. Pa iko se boš s srpom in žitom že igrala, se ti bo še marsikdaj povreslo podrlo, kakor se je tudi nam drugim. Nič zato, samo pazi, da se ne užanješ.«

»Nikar je venomer ne učite! Minca že težko čaka, da bi slišala o slaku in trici, me druge seveda tudi,« je zaprosila Francka Jero za povest.

»Mar misliš, da povest ne uči?«

»O, vem, da uči. Le vse drugače, vse lepše kakor suhi nauki. Kar začnite!«

»Kaj pa naj prej povem? O slaku in pšenici ali o ovsu in trici?«

»Nikar nas ne imejte za norca kakor o-troke, ki se v šolo ne hodijo, s povestjo o jari kači in o steklem polju. Minca je bila kar nekako užaljena. Lotila se je spet žetve, kakor bi tetinega pripovedovanja še poslušati ne marala več.

»Bo menda nekako tako z vašim slakom in trico,« se je pridružila Minci Francka, »kakor je s povestjo o vreči in mehu. Prva je daljša, druga je lepša. V resnici pa nikjer nobene ni.«

»Oho, tisto pa že ne! Moji dve povesti sta res različni dolgi, pa obe enako lepi. Kar poslušajte! Samo še srp prej nabrusim.«

Zazvenela je osla ob jeklo. Teta pa je nabrala čelo, kakor bi si obe povesti šele izmišljala. Druge štiri žanjice so molče čakale, kdaj se Jera oglasi.

Jera je odžela za novo povreslo pšenice in gredé, lko ga je zvijala, je začela pripovedovati povest o slaku in pšenici:

»Na dobro obdelani in skrbno opleti prisočni njivi je dozorelo morje pšenice. Med družino na nizko sklonjenem klasu je doraslo tudi zrno, za drobno spoznanje debelejšje in klenejšje, kakor so bila zrna poleg njega, nad njim in pod njim. Morebiti pa to zrno ni bilo prav nič boljše kakor sto tisoč zrno okrog njega in si je le domisljalo tako. Pa naj je bilo, kakor je bilo. Domisljavemu zrnu se je kaj za malo zdelo, da so stebelce, na katerem je dozorelo, kar z drugimi vred poželi in povezali v snop, kar z drugimi vred posušili v stogu

in na skednju omlatili. Še bolj pa je bilo zrno užaljeno, ko se je moralo z drugimi vred valjati in kupu plev in se v oblakih prahu prekotaliti skozi čistilnik. Ko pa so ga bili vsuli še v temno kaščo prav na dno in je moralo nositi težo svojih vrstnikov na sebi, bi bilo zrno najrajši udušilo v sebi kal življenja.

Pa je prišel gospodar, privzdignil zapah kašče in zrno je s cutkom drugih smuknilo iz teme na svetli dan.

Gospodar je odpeljal pšenico na zorano njivo in z drugimi vred vsejal tudi kleno in rejeno zrno. Na svetlem soncu in v gorkem naračju zemlje je zrno kaj kmalu vzkalilo, začelo samolastno življenje in bilo kar zadovoljno.

Pritisnil pa je mraz. Mladi pšenici se je stožilo po žgočem poletju in po družini na povešenem klasu in po zlatem morju in skrbno obdelani njivi.

Pred božičem je zapadel še neg. Pod belim odejo je bilo kaj samotno. Začelo je zmanjkovati tudi zraka. Pšenica si je začela nazaj v gorko temno kaščo.

Sonce in jug sta odgnila polja. Gorak pomladni dež je spral rastlinam zimsko zaspasnost. Pšenica se je veselo poglala v novo življenje in kmalu dvignila svoj vrh višje kakor za ped nad zemljo. Pa so se priplazile plevce in jo priklonile k tlom. Pšenica jih je na glas zmerjala. Seveda, plevce niso razumele njene govornice. Vsako besedo pa je prestregel slak, ki se je prav pri

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

KSAVER MEŠKO:

Naš Nacek

Novinec je v šoli naš Nacek. V prvi klopi sedi, prav na kraju klopi. Majčken in droben je. Obleden kar čedno, čeprav so starši siromašni, najemniki v neki vasi sosednje župnije — šola stoji na meji dveh župnij in je vsolanih vanjo tudi nekaj vasi sosednje župnije, ker bi imeli otroci v domačo šolo predaleč; tako je razumljivo, da se z mnogimi začetniki do prve ure še nikdar videli nismo. A dasi je lepo oblečen, mu manjkajo na srajčki vsi gumbi in ima prsi povsem razgaljene; pa nič mnogo reči ne smemo k temu, ker v naših časih človek na vsako tako opozorilo lahko dobi za odgovor: »Zdaj je taka moda.«

Porazgovoril sem se v prvi uri najprej z večjimi, ki so me že poznali. Tako se bodo manjši, ki so me ogledovali radovedno in z nekakim vznemirjenjem, nekoliko privadili, sem si mislil. Potem sem se lotil teh.

Prvi mi je zaupal s počasnim, globokim glasom, da mu je ime Francelj, piše pa se za Močnika. Križ je naredil, ko sem ga povprašal, če ga že ve narediti, od leve strani čela kar dol čez umazani nasek. Da se bova počasi že naučila te težke umetnosti, sem ga pohvalil in potolažil.

Za njim je prišel na vrsto še manjši mož, tisti na robu klopi.

»Kako pa se ti pišeš?«

»Nacek.«

»Kako pa še?«

»Nič ne vem, kako še. Mama in ata mi pravita Nacek.«

Gleda me z živimi, čistimi, čisto majhnimi očmi. Govori lepo, brez strahu. Otroci po sobi pa se muzajo.

»Pa ti bomo tudi mi rekli kar Nacek.«

Kar vidi se mu, da mu je to po volji.

»He, se poltiho nasmehne.«

»Nacek, zdaj pa se pokrižaj.«

Lepo počasi naredi velike križe čez čelo, usta, prsi.

»Dobro. Moli nam očenaš.«

»Ne znam ga,« mi pravi odločno, upirajoč drobne oči zaupno in odkritosrčno vame.

»Sem ga že znal, pa sem ga spet pozabil.«

»Kako pa to, da si ga pozabil?«

»He, ga premalo molim.«

»Glej, glej, premalo moliš? Boš moral pač bolj pridno.«

»Saj bom. Kadar bodo mama utegnili, da do z menoj molili. So mi že rekli.«

»Ali te mama učijo moliti?«

»Mama. Tudi tisto — tisto — no, vero sem že znal. Sam sem že molil. Pa sem tudi spet pozabil.«

Po šoli glasen smeh. Tudi Nacek se smehlja, a zdržno, poltiho, kakor pač otroci, ki so mnogo sami ali le z manjšimi bratci in sestricami in se pogovarjajo sami s seboj ali s temi manjšimi, ki še morda prav govoriti

ne morejo in se vse izgubi nekje na pol pota.

»Kako, da tako rad vse pozabiš?«

»Tako trdo glavo imam, he.«

Z obema majčkenima, zagorelima rokama se prime za glavo. Po šoli bučen smeh.

»To je seveda hudo, če imaš tako trdo glavo.«

»Hudo, he, saj sem znal tudi tisto — tisto angelovo — ne, ne vem, kako se že pravi, vse pozabim.«

»Angelovo čiščenje morda, kaj?«

Vneto pokima, se zadovoljno nasmehne s svojim navadnim »he«.

»Morala se bova pač znova naučiti. Moliti boš že moral znati.«

»He, sanjalo se mi je nekaj, da ni prav, ker ne molim.«

»Glej, celo sanjalo se ti je. Kadar boš lepo molil, ne boš več imel takih hudih sanj.«

Prikimava.

»He, in kaj se mi je še sanjalo, ko sem spal. Da sem nesel malega Francka. Tako čudno se mi je sanjalo, da sem bežal z njim, mama pa so šli daleč za nama in so me klicali, naj počakam. Pa nisem maral. Kar bežal sem s Franckom, he.«

Razgreva se; krili z rokami, giblje se z vsem telesom, tako živahno pripoveduje.

»Kdo pa je Franček?«

»He, se nasmehlja, kakor bi se mu zdelo silno čudno, da kdo še vprašuje, kdo je Franček.«

»No, moj bratec je, naš Franček.«

»A tako. Pa je manjši kakor ti?«

»Čisto majhen — tako majhen.«

Z roko pokaže malo od tal.

»Tako majhen? Pa še ne govori?«

»Ne govori, samo joka.«

»Ne hodi tudi ne?«

»Ne še, he. Pa že bo. Malo že prestavlja noge — tako.«

Po klopi kaže s prsti, kako bratec prestopa.

»Glej, kadar bo Franček že govoril, ga boš moral ti učiti. Tudi moliti. A prej se moraš sam naučiti. Daj, poskusi očenaš.«

»Oče naš, ki si v nebesih. Posvečeno bodi — tvoja volja.«

»Oha, Nacek, Nekaj si izpustil.«

»Saj sem rekel, da sem vse pozabil.«

»Pa se bova naučila. Dajva še enkrat skupaj.«

Po nekaj poskusih se mu res posreči. Je vidno ponosen na to.

Učimo se o angelih.

»Angele tudi poznam,« se oglasi Nacek v mojo razlago. »Duh je angel.«

»Glej, saj že znaš, Nacek,« ga pohvalim.

»Da, duh je angel, zato ga ne vidimo.«

»Včasih ga že vidimo,« me popravlja.

»Prikaže se.«

»Glej, saj dobro znaš.«

»He, mama so mi povedali.«

»Pa se tebi še ni prikazal?«

»Ne še. Kateri so zelo pridni, takim se, pravijo mama.«

Pomišlja.

»Še nekaj bi moral povedati, he,« se nasmehlja polglasno. »Pa se ne morem spomniti, vse pozabim.«

»Pa nam poveš, kadar se boš spomnil.«

Živahno prikima.

Razlagam o stvarjenju sveta, o Adamu in Evi. Napeto poslušam.

»Ali o tem še nič ne veš, Nacek?«

»Nič, he.«

»Pa ti mama tega niso povedali?«

»Niso. Tega sami ne vedo.«

»Mislíš?«

»Saj bi mi bili povedali, če bi vedeli.«

»Pa jim boš ti povedal.«

Počasi, zamišljeno odkima.

»Ne boš?«

»Ne.«

»Zakaj pa ne? Ko so pa mama tebi povedali že toliko lepega.«

»Ko si pa ničesar ne zapomnim. Vse pozabim.«

»Si boš že zapomnil, le lepo poslušaj.«

»Če si bom, bom pa povedal mami.«

Govorimo o grehu prvih staršev, o zahtevni zapeljivki in lažnivki kači.

»Ali kako poznaš, Nacek?«

»Poznam. Sem jo že videl. Še stopil sem nanjo, he.«

»Stopil si nanjo? Tedaj si se pač hudo prestrašil?«

Odkima.

»Ne, nisem se. Pač, malo že. Jagode sem nabiral. Pa sem bežal dol po kamenju in stopil na kačo.«

»Pa te ni pičila?«

»Ni me.«

»Te je res varoval angelček varuh.«

Pritrjevalno prikima in se smehlja.

Pride kazen za prvi greh...

»Ne res, Nacek, saj tudi tebe ata ali mama kaznujeta, če narediš kaj napačnega?«

»O, mama so me že natepli. Zelo so me. In v kozji hlev so me zaprli.«

Otroci se smejejo, da z rokami ploskajo.

»V kozji hlev? Za božjo voljo, kaj pa si vendar naredil?«

»He, štručko so mi spekli iz pšenične moke. Pa nisem bil zadovoljen z njo. Premajhna je bila. Pa so me natepli in v kozji hlev so me zaprli. Do večera sem bil v hlevu.«

»Križ božji, Nacek, to si pa res zaslužil. Ali misliš, da imajo pšenične moke toliko, da bi ti spekli štručko tako veliko, kakor si ti?«

»He, se nasmehlja in je ves v ognju.«

»Nič je nimajo doma. Ata jo morajo vsakokrat iz mesta prinesiti, da nam mama kaj spečejo.«

»Glej, ti pa še zadovoljen nisi s štručko.«

»Saj zdaj sem, ko so me pa mama natepli. Še rajši pa bi imel žemljico. Tudi Francku bom kupil žemljico, kadar pojdem v mesto.«

»Premišlujem, kaj ste povedali, in težko čakam, da spet začnete, ko znate tako lepo pripovedovati.«

Teto je pohvala spodbudila. Ni se več obotavljala. Začela je, pa je počasi postavljala besedo k besedi, kakor bi bila povest že pozabila, ali kakor bi si jo bila sproti izmišljala.

»Oves je prespal zimo sredi polne vreče. Kadar koli ga je predramil kak ropot, ga je vselej zaskrbelo, da bi ga ne vsuli v pehar in odnesli v hlev in da bi ga konjski zobje strli in zmleli. Pa je le srečno čakal pomladi ni bil vsejan na peščeno gorsko njivo. Poln življenja je hitro odgnal, se pretezal na soncu in se s svojimi vrstniki smejal vetru, kadar jim je kuštral glave. Nobena druga reč na vsem božjem svetu jih ni skrbelo kakor samo toča.«

Pa se je lepega dne k ovsu korenjaku prišlinila tanka trica. Našobila je drobna ustea in prijazno pozdravila: »Dobro jutro!«

»Bog daj!« je samozavestno odzdravil oves in se veselo zasmejal preko glav svojih tovarišev. »Kaj pa je tebe zaneslo med nas?«

»Všeč ste mi, najbolj pa ti. Ali se te smem malo oprijeti? Tako pusto mi je sami,« je prosila trica.

»Kaj mi more taka šibka stvarca,« je pomislil oves in privolil.

V nekaj dneh se je trica ovsa oprijela kakor smola. Nič več mu ni bilo prijetno. Zaskrbelo ga je. Sklenil je, da se ob prvi sapi otrese prilijzljene vsiljivke. Pa kakor

»Kje boš pa denar dobil?«

»Saj ga imam, he. Šest kron imam.«

Izleče iz žepa gori na levi strani suk-njice štiri papirnate lističe, jih razloži po klopi ter šteje: »Ena krona — dve kroni — in dve kroni — je šest kron.«

»Pa že znaš šteti?«

»He, znam. Na štiri roke... Ena, dve...«

Šteje na prste do dvajset: res, štiri roke.

»Kje si pa denar dobil, Nacek?«

»Ata so mi ga dali.«

»Za kaj pa?«

»Kar tako — da bom Francku žemljico kupil.«

»Pa jim nisi morda ukradel?«

»Ne, nisem. Kradel pa še nisem!« Ves razvnet zatruje svojo nedolžnost. — »Ata so mi ga dali. Tu na strani imam žep za denar. Že ko sem bil čisto majhen — tako — tako — kaže kakih štirideset centimetrov iznad klopi — so mi dali denar, pa ga nisem raztrgal.«

»Glej, glej, ti boš pa še bogat, ko imaš denar tako v časti.«

»Ne vem, če bom, he,« se smehlja; a zdi se, da mu je misel o prihodnjem bogastvu prijetna.

»Lepo spravi zdaj te kronice.«

Res jih zloži, spravi v žep, vstane, gre iz klopi.

»Kam pa, Nacek?«

»Ven, he.«

Po šoli smeh.

»Pa brž spet pridi.«

»Bom. Dolčas mi je, če nisem v šoli.«

Res se kmalu vrne. Počasi odpre vrata, glasno pozdravi: »Hvaljen Jezus.«

»Glej, kako že lepo pozdravljaš. Pa si res priden, Nacek. Kaj pa imaš v roki?«

»Hruško. Zunaj sem jo našel.«

»Ti, ta bo pa gospoda nadučitelja. Pa si jo ti pobral.«

Zamišljeno jo ogleduje.

»Ko jih pa doma nič nimamo.«

»Pa misliš, da smeš zato kar drugim vzeti?«

Zdi se, da ga moji pomisleki nič posebno ne vznemirjajo.

»Malo je bom snedel, nekoliko pa ohranim za mamo in Francka.«

Brez pomisleka s slastjo ugrizne.

»No, v božjem imenu, pa jo snej!«

Kaj hočemo? Potrpeti je treba z njim — je pač naš mali Nacek.

Steyr, Warchalowski in Linder-tractorje s kosilnico, oralom, brano, kultivatorjem, trosilcem umetnega in hlevskega gnoja naročite najugodnejše pri

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

koreninica mlade pšenice potuhnil pred plevicami v črno prst.

Pšenico je rosa spet vzdignila. Še tisti dan je pogledal slak iz zemlje. Vedel je, da se bo moral vse življenje previjati po tleh, če ne dobi opore, ki bi se po njej vzel proti soncu. Ozrl se je kvišku in prijazno pozdravil: »Dobro dan, gospodična!«

Z gospodično se je pšenici kaj prikupil. Res je pšenica gosposko žito, pa je le na kmetih doma in vsakdo bi je ne ogovoril z gospodično. Ljubeznivo se je nasmehnila z paglavčku poleg sebe: »Kaj bi rad, mali?«

»Če bi se vas smel malo oprijeti, gospodična?«

Pšenici se je kar samo zasmejala ob tej gospodični. Da mu bo dovolila, je vedela. Da bi se pa kar koj vdala, pa ni marala. Pšenica je premišljevala, kaj naj reče, da bo prav, pa jo je slak prehitel: »Ne bo vam žal, gospodična. Res sem sedaj še majhen, pa z vašo naklonjenostjo bi se hitro povzpela. In ko bodo vaše vrstnice zorele sklonjene pod težo zrnja, vzcvetem jaz tik pod vašim klasom, da boste lahko visoko dvignili glavo, gospodična.«

Vsa mehka in voljna je postala brhka pšenica. Narahlo se je priklonila slaku: »Tako ste ljubeznivi, mladi gospod, da vam kar ne morem odreči usluge. Prosim!«

»Presrečnega se čutim.« Slak se je stegnil in ovil svoj vršček okrog zelenega stebelca.

Ob pšenici se je slak res prečudno hitro opomogel. Komaj je dobro nastavila klas,

ji je že prirasel pod vrh. Pšenica se je nadejala, da jo poljubi, a se ji je nesramno smejal v obraz in ji nikoli več ni rekel gospodična. Če se je pritožila, da ji odjede hrano v zemlji, ji je očital požrešnost. Ko ga je prosila, naj je nikar tako ne vleče k tlom, ko vendar vidi, kako so jo v rasti že vse vrstnice prehitele, jo je nagnal s kmečko bunko, ki si domišlja, da bo do oblakov zrasla.

Spet je zorelo na dobro obdelani in skrbno opleti in še bolj prisiljeni njeni morje pšenice. Velika večina klasja se je nizko priklanjala, slakova družica pa je visoko stegala svojo glavo, kakor bi se bala, da je ne poljubi beli trobentaš cvet, ki se je razšopiril tik pod klasom. Pa če se je še tako stegala, ni dosegla višine sklonjenih družic, tako je bila zaostala v rasti.

Zrna pa, ki jih je rodila, so bila drobna. Vsa so padla skozi rešeto. Nobeno ni bilo več vsejano.

Minca, Francka in Rozalka so povest pohvalile in silile teto, naj brž pove še o ovsu in trici. Cilka pa ni odprla ust. Sililo ji je v glavo vprašanje, kje naj bi bila teta zvedela, da se je bil ne ovil gosposki slak.

»Ne, ni mogoče. Teta ni hudobna in rada me ima. Če bi tudi vedela, bi me vprčo drugih ne zbadala. Samo pravljica mi je podražala ogledalo pred obraz kakor ga skraj vsakomur.«

Jeri ni ušel Cilkin zamišljeni obraz: »Cilka, kaj pa si ti tako obmolnila?«

je otresal, se mu ob prvem vetru le ni posrečilo, da bi se znebil tovarišice. Pa ob drugem tudi ne, ob tretjem pa še manj in je nejevoljno pogodrnjal.

»Ne sitnari in miruj že vendar,« se je zadirčno oglasila trica. »Saj vendar vidiš, da nastavljam ovetje. Še zarod mi ponabiš.«

»Oho, prijateljica, tako se pa nisva dogovorila,« se je začudil oves.

»Kako pa drugače?« je udarila trica v preprič.

»Ti že še pokažem,« ji je zagrozil oves.

Trica ga je zasmehovala. Prav dobro je vedela, da se je oves ne more več otresti. Še celo takrat, ko je gospodar ob žetvi vrgel oves s plevlom vred konju, naj ga požre kar na njivi, se je norčevala iz ovsa, nekdanjega korenjaka:

»Tebe ni nič škoda, meni se pa nič zgoditi ne more. Moje seme je neprebavljivo. Z gnojem pride spomladi spet na njivo in hčere se spet oprimejo tepčkov, kakor si bil ti.«

Tovariši so nesrečni oves milovali. Pa kaj, bilo je prepozno.

»Ne, teta, ta povest pa ni tako lepa, kakor je bila o pšenici in slaku,« je sodila Minca.

»Je pa zato krajša,« jo je zavrnila Jera. Cilka je zvezala snop, ga položila na kup in zataknila snop poleg njega:

»Se bi vam rada pomagala, pa moram južno kuhat.«

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

ST. JAKOB V ROŽU

(Smrtna kosa)

Smrt spravlja bogato žetev. Že dolgo let nismo imeli toliko pogrebcev. Kaj bi naštevati? Izmed 14 žrtev v drugi polovici tega leta omenimo Jakoba Rotar iz Svatena, Miklavo mater, tudi iz Svatena, potomko one Mikle, ki je bila mati Miklove Zale v dneh turških vpadov v naše kraje (prošt Trabsinger in župnik Mairitsch sta se ob odprtem grobu poslovila od nje); po dolgem bolehanju je umrla na Dunaju, kamor jo je gnil zdravniški nasvet in tiha želja po zdravju, Stornikova Trezi, stara 39 let; za njo njena teta Mojci, ki je kot četrta zadnja odšla iz Kajže v teku 10 mesecev. Pokovskemu mojstru Primu Sučiču je sledil Mežnarjev oče na Tešnji, ki ni prenesel udarce zadnjih mesecev: sin Franček je postal žrtev prometne nesreče in sin posestnik Tonej žrtev svojega bolehanja. V teku enega leta so odšli vsi trije... Dolgga bolehanja je Bog rešil Lojzko Velikogne v visoki starosti.

Lebnova stara mati — so umrli. Lani je naš tednik v 21. številki opisal »edinstveni jubilej v rožanskem št. Jakobu«: Lebnova stara mati so dopolnili 100 let svojega

življenja! Tudi letos smo se še zbrali majnika ob nji, ko je stopila v 102. leto. A je vidno pešala, moči so pojemale, duševna prisotnost jo je zapuščala. In v četrtek, 8. novembra zvečer, je utihnilo njeno srce, zastal njen dihanje in duh njen je odšel iz te doline solz — po plačilo k Bogu! Hodili smo jo kropiti, molili smo za njen pokoj, sorodniki, znanci in sosede smo jo spremili na zadnji poti v cerkev sv. Jakoba, na pokopališče; v družinski grob smo jo položili v resnem spoznanju: pa naj bo človeku usojeno življenje sto in sto let, na vrsto pa le pride vsaki! — In vprašali smo se: kdo ji bo sledil v stoto leto življenja? Ni bilo odgovora...

Za dobro voljo

Misliš zares?

Peter prisoli Pavlu krepko zausnico.

»Se šališ ali misliš zares?« ga vpraša Pavel.

»Zares, zares!« odgovori Peter.

»Naj bo,« reče Peter, »kajti takih šal si ne bi dovolil.«

Brez dovoljenja poročena

»Veš, da sta se Marijan in Vera poročila brez dovoljenja staršev? Radovedna sem, če jima je mati odpustila.«

»Mislim, da ne,« pravi druga. »Slišala sem, da je šla k njima stanovat...«

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. — Sobota, 17. 11.: Keine Gnade für die Liebe (IV++). — Dramatičen film iz druge svetovne vojne. Borba grških partizanov proti nemški zasedbeni vojski. — Nedelja, 18. 11.: Verschwörung der Herzen (III+). — Italijanske sestre osvobodijo judovske otroke iz koncentracijskega taborišča za časa druge svetovne vojne. — Sreda, 21. 11.: Bobby Dodd greift ein (III). — Nekdanjega privatnega detektiva imajo na sumu, da je zagrešil umor. On sam najde nato zločinca.

Borovlje. — Sobota, 17. 11.: Die Alm an der Grenze (III). — Film po znanem romanu Ludwiga Ganghoferja. — Nedelja, 18. 11.: Auf Dschungelpfaden (II+). — Živalski film iz pragozda. — Das Märchen und der Staatsanwalt (V). — Državni pravnik zapade hčerki neke žene, ki jo je sprivil v zapor. Film odsvetujemo. — Torek, 20. 11.: Der Fluch des Pharao (IV). — Film iz časa egiptovskih faraonov. — Četrtek, 22. 11.: Manche mögens heiss (IVb). — Dva muzikanta se skrivata pred gangsterji v ženskih oblekah. Ameriška komedija. Za odrasle z resnim premislekom.

Dobri ves. — Sobota in nedelja, 17. in 18. 11.: Salomon und die Königin von Saba (IVa). — Monsterski film o srečanju kraljice iz Sabe s kraljem Salomonom. Svetopisemska predloga je bila močno predelana. — Sreda, 21. 11.: Das Tal des Todes (III).

Miklavčevo. — Nedelja, 18. 11.: Stefanie in Rio (IVb). — Štefka se pelje kot nevesta v Južno Ame-

riko, kjer spozna deželo in lahkomišelnost svojega ženina. — Četrtek, 22. 11.: Das Tal des Todes (III).

Sinča ves. — Od petka 16. 11. naprej: BEN HUR (II++).

Št. Jakob v Rožu. — Sobota, 17. 11.: Rebell ohne Gnade (III). — Pustolovski film iz srednjega veka. — Nedelja, 18. 11.: Der Jugendrichter (IV). — Mladinski sodnik osvobodi mlado dekle slabega vpliva njene okolice. — Sreda, 21. 11.: Hölle am River Thai (IV). — Gverilska vojna med Filipini, Amerikanci in Japonci.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 18. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. —

Najnovejši

MODELI BLUZ

v najboljši kvaliteti
in izbiri

Rosi König

Klagenfurt, Bahnhofstraße 9

Najbolje kupite ure, nakit
in drugo pri urarskem
mojstru

Gottfried Anrather

Klagenfurt, Paulitschg. 9
Popravila izvršim takoj in
solidno, kupujem in zame-
njam zlato in srebro
(tudi strto zlato).

Zaradi opustitve trgovine
razprodaja po zelo ugodnih cenah

WALCHER KLEIDUNG

Klagenfurt - Celovec,
10.-Oktoberstraße 2

Izberite direktno PRI EDER & CO.

DAMSKE IN MOŠKE OBLEKE KLAGENFURT - CELOVEC, WIENERGASSE 7

Naša POSEBNA PONUDBA za VSE odjemalce:

Prešite spalne halje iz nylona VSEH velikosti le S 198.-

MESTNO GLEDALIŠČE:

Petek, 16. novembra, ob 19.30: Der Bettelstudent (kristna predstava), 3. predst. abo A in GWF-petek, 2. predstava GWA-petek in deželski abo-petek. — Sobota, 17. novembra, ob 20.00: Elektra. — Nedelja, 18. novembra, ob 15.00: Der Bettelstudent, 1. predst. GWA-nedelja, 2. predst. deželski abo-nedelja. — Sreda, 21. novembra, ob 19.30: Der Bettelstudent, 3. predst. abo B in GWF-sreda, 2. predst. GWA-sreda in deželski abo-sreda. — Četrtek, 22. novembra, ob 20.00: Elektra, 2. predst. abo C in GWF-četrtek. — Petek, 23. novembra, ob 19.30: Der Bettelstudent, zasedeni predstava. — Sobota, 24. novembra, ob 16.30 in 20.00: Der Leibgardist. Gostujejo igralci iz Berlina. — Nedelja, 25. novembra, ob 15.00: Elektra (zadnjikrat). Za vse predstave prosta prodaja kart.

KOMORNE IGRE:

Sobota, 17. in nedelja, 18. novembra: Katak (Sovražnik) — zadnjikrat. — Petek, 23. novembra: Candida (kristna predstava). — Sobota, 24. novembra: Candida. Za vse predstave prosta prodaja kart. — Začetek vedno ob 19.30.

HAUS- PFAFF
HALT- NÄHMASCHINEN

Jederzeit unverbindliche Vorführung

Leo Truppe

VILLACH - Oberer Kirchenplatz

PONEDELJEK, 19. 11.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — To in ono. — 10 minut za športnike. 18.00 Našim malim poslušalcem. — TOREK, 20. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Iz ljudstva za ljudstvo... — SREDA, 21. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 22. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Iz življenja živali. (I.) — PETEK, 23. 11.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — Domače pesmi. Hišna imena v okolici nekdanje humperske graščine na Koroškem. — SOBOTA, 24. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Najnovejše kmetijske
stroje, štedilnike, pralne
stroje, gospodinske po-
trebščine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG

KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Knittak

Šivalne in
pletilne stroje
pri

Grundner

KLAGENFURT, WIENER GASSE 10
BLIZU MESTNE CERKVE

Otroški vozički - Moško in damsko perilo - Hubertus

-plašči za otroke

Hans Thomasser

Trgovska
hiša

VILLACH, Widmannngasse 33

STADLER
Möbel

BIETET IHNEN:

Schlafzimmer, Hartholz,
kompl. ab S 4390.-

Bettbänke samt Stoff ah S 975.-

Fauteuils samt Stoff ab S 426.-

Polstergarnituren bestehend aus:

1 Sitz- und Schlafbank

samt Stoff

2 Fauteuils

samt Stoff und

1 Klubtisch ab S 2150.-

Das Haus der Guten Möbel

KLAGENFURT, Theatergasse 4, Tel. 71-4-31 Serie

MALI OGLASI

MOČNA SADNA DREVESCA in ribezelj nudi
drevesnica MARKO POLZER, št. Vid v Podjuni,
Post St. Veit i. J.

Ugodno prodam čevljarski šivalni stroj in god-
beni avtomat (Musikbox). — Naslov pri upravi
lista.

Dekle za pomoč sprejemno v gospodinjstvu.
Imela bo priliko se naučiti kuhanja, vkuhanja
in strežbe gostom. — Naslov pri upravi lista.

Domačo volno, barvano ali naravno, dobite ugo-
dno pri: WOLL- u. STRICKBAR, Celovec (naspro-
ti kapucinske cerkve).

Oglašuj v našem listu!

Blago za
jesenske obleke,
posteljno perilo

Velika izbira --
zelo
ugodne cene

L. Maurer

Klagenfurt

Alter Platz 35

ABGESpanNT? ÜBERARBEITET?

INNERE UNRAST? Der echte „Klosterfrau
Melissengeist“, nach Gebrauchsanweisung ge-
nommen, schafft den not-
wendigen Ausgleich. Aber
auch für andere Alltagsbe-
schwerden ist er ein unent-
behrliches Hausmittel. Nur
echt in der blauen Packung
mit den 3 Nonnen.

Erhältlich in Apoth.
und Drogerien.

Klosterfrau
Melissengeist

Gastinski obrati, gospodinjje, pozor!

Že sedaj si po ugodnih cenah
nabavite manjkajočo opremo

v trgovini s preprogami

RADLMAYR

VILLACH

Velika zaloga žimnic, zaves, talnih
oblog in raznih drugih vrst blaga
za opremo sob

Plačilne olajšave!